Anul VI. 1 Maiu, 1912. Nr. 9.

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ȘTIINȚA ȘI VIAȚA BISERICEASCĂ.

— APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ. —

REDACTOR:

Dr. NICOLAE BĂLAN.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIIU, STRADA REISSENFELS, 11.

CUPRINSUL:

SIBIIU.

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

1912.

Anul VI. 1 Maiu, 1912. Nr. 9.

REVISTA TEOLOGICĂ

organ pentru știința și vieața bisericească.

Abonamentul: Pe un an 10 cor.; pe o jumăt. de an 5 cor. — Pentru România 12 Lei.
Un număr 50 fil.

CÂTEVA REFLEXIUNI CU PRIVIRE LA TENDINȚELE PRACTICE ALE DIFERITELOR CREDINȚE CREȘTINE.

In timpul de față aproape întreagă creştinătatea (cu alte cuvinte oamenii, cari adoptă Evanghelia drept legea lor morală) se poate împărţi în trei ramuri principale: 1. ortodoxia sau Biserica Răsăritului; 2. catolicismul roman sau Biserica Apusului şi 3. protestantismul, înţelegând sub aceasta denumire generală pe toţi dissidenţii celor dintâi două Biserici, anume: luteranii, reformaţii, sectarii ruşi, etc. Fără a întrà în analizarea deosebirilor dogmatice, esenţa acestor trei forme de căpetenie ale creştinismului, în manifestarea lor pipăită în mijlocul neamului omenesc, poate fi rezumată prin însuşirile următoare:

Credinţa romană sau mult mai clar, papismul s'a cufundat în materie. Atrasă de seducerea unei regalităţi trecătoare, şi transformându-şi episcopul său într'un fel de vice-Dumnezeu, într'un d'a-Ide Dalai-Lama sau în un Calif, Roma urmăreşte o putere pământească, prerogative lumeşti, înţelepciunea omenească în ocârmuirea Bisericii. Aceasta-i *Idolatria modificată*, după cum s'a exprimat un Italian, dând răspuns la întrebările unui călător rus, în timp ce azistau împreună în Roma la celebrarea Sărbătorii Domnului (La Fête-Dieu, *Corpus Domini)*, sărbătoare, care nu există de loc în Biserica universală. Pentru susţinerea unui creştinism într'atâta de desfigurat, s'a ridicat ordul celebru al Iezuiţilor, fără care s'ar fi dărâmat de multă vreme întreaga construcţie artificială a acestui turn Babel. Calificând ordul Iezuiţilor de ce-

lebru (epitet, care nu-i va fi refuzat de sigur de nime, care cunoaşte istoria), trebuie de altcum să concedem, că oricât de îndreptăţită ar fi universala şi profunda indignare împotriva spiritului său odios, acest ord a avut şi are multe merite reale. Cugetarea-i cuprinsă de o negrăită întristare, când îşi reprezintă omul, ce lucrări întinse, ce făptuiri înalte spirituale şi materiale, ce fel de acte de o neclintită abnegaţiune, au fost îndeplinite de către Iezuiţi pentru un scop mincinos! Toţi aceşti oameni, sau cei mai mulţi dintre ei (cel puţin e mângăietor a o presupune), au crezut şi cred că lucră pentru Dumnezeu, câtă vreme, în realitate, ei nu lucră, vai!, decât pentru satisfacerea unui capriciu omenesc. De acì vine, că toată propaganda lor neobosită, toate întreprinderile lor într'adevăr gigantice s'au redus la nimica (neaut), sau convergează în tot atâtea nenorociri pentru omenire. E cu neputinţă să nu compătimeşti pe aceşti nenorociţi galerieni, condamnaţi a se consumà în sforţări sterile şi să nu dorească omul prefacerea lor din falşi soţi ai lui Christos, în adevăraţi fii ai Bisericii ortodoxe.

Protestantismul, după cum arată însuşi acest cuvânt, este o protestare provocată de tendinţa păgânească a papismului. Dar protestantismul, respingând sensualitatea artistică şi strălucirea materială a Romei, a fost împins în misticism. Smulgându-se din erorile superstiţiei romane, a pierdut din vedere, că fără Biserică nu există nici religiune. Cuvântul religiune, prin rădăcina lui, este sinonim cu legătură, ligament, nod, unire, alăturare. In aplicarea lui la credinţele omeneşti, cuvântul religiune indică mijloacele, accesibile simţurilor, prin cari oamenii presupun posibila împreunare sau contactul celor pământeşti cu cele cereşti, celor omeneşti cu cele dumnezeeşti. Orice religiune îşi are personificarea ei în slujitorii Divinităţii, ridicaţi la funcţiile lor pe oarecare cale, ce se datoreşte, nici pe departe descoperirilor inteligenţii omeneşti, ci are o origine cerească. Credinţa creştină şi-a întemeiat religia sa, şi Biserica sa, pe punerea mânilor, prin succesiune, a apostolilor. Toţi creştinii despărţiţi de Biserica apostolilor, sunt lipsiţi de aceasta temelie, şi, prin urmare, strict vorbind, n'au de loc religiune. Aceasta împrejurare, alăturată la tendinţa slăbiciunei omeneşti, care adeseori împinge pe oameni, desfăcuţi de o eroare oarecare, în excesul opus, conduse pe protestanţi către reverii iluzorice. Nutrind ură

faţă de tot ceea ce în religiune aparţine domeniului simţurilor, ei vreau să îmlinească poruncile, curat numai cu spiritul, să cucerească graţia cu ajutorul raţionamentelor şi să înlocuiască tainele prin metafizică. In decursul vieţii sale pământeşti, omul învălit în carne, este incapabil a se mulţămì cu o teorie a raţiunei pure. Sforţându-se să ajungă la o astfel de himeră, îşi siluieşte firea sa şi cade într'o mândrie nesocotită, — însuşire comună ereticilor din toate timpurile, — care, întunecând înţelegerea, a condus câte odată pe oameni la sisteme de o extravaganţă ne mai auzită. Putem considerà ca cel din urmă grad al erorii (excepţionând nebunia completă), ceeace lumea numeşte materialism, adecă încercările, pe cari le face omul cu scopul ca să stingă în sine însuşi presimţământul înăscut al nemuririi. E greu lucru să sileşti spiritul, care trăieşte într'o creatură înzestrată cu graiu, să se convingă pe deplin, despre indentitatea ei cu dobitoacele. Şi exemplele unei uitări de sine atâta de crude, cu toate că excită o adâncă milă, sunt rari în lumea creştină?

Biserica răsăriteană ortodoxă, Biserica sinoadelor şi a apostolilor, singura, care a păstrat în toată curăţenia lui adevărul evanghelic, fără a se depărtà dela acest adevăr în vre-o privinţă oarecare, ocupă fericita cale mijlocie *(aureum medium)* între sensualitatea păgânească a papismului şi între verboasele şi deşertele subtilităţi ale protestantismului. Esenţa (fiinţa) ortodoxiei, în aplicarea ei către om, o putem definì printr'un singur cuvânt, numind aceasta credinţă adevărată: religiunea inimei. Dacă s'ar aplicà şi celorlalte credinţe o caracteristică analogă, ar trebuì să numim papismul religiunea simţurilor, şi protestantismul religiunea cugetării. Astfel, după cum în individ, singure numai simţemintele inimei pot menţine în echilibru apetiturile sălbatice ale cărnii, şi sborul arogant al spiritului; totasemenea religiunea inimei este singura, care satisface întru toate natura omenească, cu alte cuvinte, care să fie de acord cu destinaţiunea dată neamului omenesc de Provedinţa dumnezeiască. Mântuitorul a zis: «Luaţi jugul meu peste voi şi vă învăţaţi dela mine, că sunt ***blând şi smerit cu inima***, şi veţi aflà odihnă sufletelor voastre»: Creştinii occidentali nu pot să se apropie de armonia acestor două condiţiuni ale graţiei evanghelice (blândeţea şi smerenia inimei). Roma este incapabilă de blândeţe din cauza setei sale de stăpânire; prote-

stanţii nu pot să se smerească sub mâna atotputernică a lui Dumnezeu, în urma încrederei lor în propria-le raţiune.

In anul 1848, aşa zişii liberali de atunci născociră ideea să învite savanţi din toate părţile universului să se ducă la Paris, ca să delibereze asupra mijloacelor pentru stabilirea unei păci perpetue între toţi locuitorii globului pământesc. Ideea aceasta a fost realizată prin întrunirea unui număr destul de considerabil de oameni luminaţi (sau cel puţin cari se credeau de atari), şi adunarea lor primì numele de «Congresul păcii». Se ţinură mai multe şedinţe. S'au propus unitatea de greutăţi şi de măsuri, unitatea de monede, un oarecare făcù propunerea să se fabrice o singură limbă pentru întreagă specia umană, s'au rostit discursuri şi s'au despărţit. Aceasta manifestare puerilă (deşì, de altcum, cu bune intenţiuni), nu-i deamnă de remarcat, decât printr'un singur punct, anume, că cuvintele: Dumnezeu, Provedinţă, Creator, Credinţă, Inimă, Rugăciune, n'au fost barem rostite în sînul acestui Congres al păcii. Cum oare nu i-a venit în gând nici unuia din personagiile, cari se aflau de faţă, că pacea între oameni nu-i cu putinţă decât în urma unităţii în credinţă, prin unirea inimilor cu ajutorul legăturilor aceluiaş sentiment moral, şi nici decum prin deducţiunile calculului diferenţial, sau prin combinaţiunile filologice? Cauza unei orbiri într'atâta de surprinzătoare trebuie căutată în adâncul întunerec, în care-s cufundate sufletele locuitorilor Europei occidentale. Medicii au făcut observarea, că la indivizii atinşi de alienaţie mentală, partea materială adecă corpul, prosperează; cu toate acestea, e greu să presupui că cineva şi-ar puteà dorì pentru sine soartea acestor nenorociţi. Tot astfel progresele Europenilor, în ce privesc artele şi ştiinţele, nu sunt nici mângăitoare, nici asigurătoare, însoţite fiind de neîncetatul progres, pe care sărăcia morală îl face în sânul unei societăţi desorientate. Răsărirea soarelui alungă întunecimea nopţii. Strălucirea luminei dumnezeeşti, care s'a ivit şi luminează încă în Răsărit, cu alte cuvinte reunirea cu Biserica sobornicească a Răsăritului, singură e numai în stare să risipească bruma deasă de impietate, de superstiţiuni şi de învăţături mincinoase, care apasă asupra Apusului creştin, şi să aducă pace lumei. Se poate întâmplà, ca nişte părinţi, apucaţi pe calea cea rea, văzând pe fii lor, credincioşi legii progresului, întrecându-i în fărădelegi, să

fie cuprinşi de spaimă, să-şi schimbe direcţiunea, să reîntre între ei — înşişi şi să se îmbunătăţească; acest lucru s'a văzut. Măcelul fratricid, care a înlocuit Unirea americană, fiică a Apusului, şi considerată încă, de către Europeni cu puţin mai înainte, ca paradisul pământesc al înţelepciunei omeneşti, le va deschide poate-că ochii? — *Utinam!*

(După un autor rus anonim). **I. Beleuţă.**

EDUCAŢIA CREŞTINĂ A VOINŢEI.

— După Petrow. —

«*Împărăţia lui Dumnezeu e în voi*».
(Luca, 17, 21).

«*Împărăţia cerurilor se sileşte şi silitorii o răpesc pe ea*». (Matei, XI, 12).

(Sfârşit).

O personalitate morală deplin formată este întruparea înaltelor idei a iubirii şi a adevărului în omul viu. Cu cât o idee e mai înaltă, cu atât se cer mai mari incordări pentru a o realiză. Pentru a preface acea idee într'un avut a sufletului nostru trebue să o îmbrăţişăm cu toate puterile noastre spirituale. Prin o legătură succesivă şi din ce în ce mai strânsă cu toate celelalte idei ale noastre ideea aceasta trebuie să-şi lărgească treptat, treptat, cercul de influenţă şi să devină centrul întregei acţiuni a vieţii noastre interne. Newton, fiind întrebat cum a descoperit legea gravitaţiei, a răspuns: «Gândindu-mă mereu asupra ei». Altă dată s'a exprimat şi mai precis: «Mă gândesc mereu la obiectul cercetării mele; aştept cu răbdare până ce aurora slabă a dimineţii se transformă, încet încet în lumina orbitoare a zilei.»— Cu *un* cuvânt: nici o operă însemnată de artă nici un lucru stiinţific de seamă, nici o idee genială nu se produce *deodată;* toate trebuiesc pregătite multă vreme în spiritul şi inima autorului; se desăvârşesc abia după mulţi ani şi cer o observare lungă, statornică şi concentrată. Acelaş proces trebuie urmat şi la formarea unei personalităţi morale desăvârşite. Dacă vrem, de pildă, să întrupăm în noi idealul iubirii şi adevărului evanghelic, făcându-l carne şi sânge din noi, trebuie să-i dăm o deosebită atenţiune. Dacă idealul acesta apare în noi doar superficial şi în treacăt, e ca şi cum n'ar fi fost; va murì şi se va uità fără a lăsà vreo urmă. Trebuie să ne gândim şi să ne concentrăm serios asupra lui. Atunci va căpătà vioiciunea necesară şi cu ajutorul unei puteri magnetice misterioase, a asociaţiei ideilor va atrage la sine şi alte idei folositoare şi sentimente puternice

contopindu-se cu ele într'un tot nedespărţit. Lucrarea aceasta a centralizării şi întăririi unei idei înalte în sufletul omenesc sau desvoltarea unui sentiment ideal, psihologul francez Pajot o compară cu formarea artistică a cristalilor». Dacă, spune el, într'o soluţie chimică, care cuprinde mai multe corpuri diferite în stare de saturaţie, cufundăm un cristal, părţile asemănătoare cu cristalul prin puterea misterioasă a atracţiunii se vor despărţì de lichid şi se vor grupà încet în jurul cristalului.

Cristalul va creşte treptat, şi dacă soluţia e lăsată în pace câteva săptămâni sau luni, vom dobândì unul din acele exemplare frumoase care, prin frumuseţea lor formează bucuria şi mândria laboratoarelor chemice».

Acelaş lucru se întâmplă şi în psihologie. Luaţi o stare psihică puneţi-o în centrul conştiinţei, păstraţi-o aşa mai multă vreme şi pe nesimţite, prin influenţa unei puteri tot atât de misterioase ca cea chimică, toate ideile şi mişcările sufletului, asemănătoare cu ea, se vor grupà în jurul acestei stări sufleteşti. De aci va rezultà un sentiment puternic, căruia vieaţa i se va supune în totul. In faţa lui, toate celelalte se vor retrage. Chiar sentimentele inferioare şi ruşinoase, dacă ne lăsăm cu totul stăpâniţi de ele, pot dobândì asupra noastră o putere nemărginită. — Să ne gândim numai la «Cavalerul sgârcit» al lui Puşkin, care stă în pivniţă în mijlocul grămezilor de aur slab luminate. El spune: Cine ştie câtă renunţare, câtă pasiune şi câte visuri grele, câte griji zilnice şi nopţi fără somn m'au costat toate acestea — şi fiul meu va crede că inima mea, acoperită de muschiul bătrâneţii, n'a cunoscut ce-i dorinţa, sau că pe mine nici odată nu m'a chinuit conştiinţa?... O, nu, bogăţia se câştigă numai prin suferinţă! In cartea lui Dnill, «Esenţa crimei şi criminalii» se citează un întreg şir de personalităţi la care instinctele de ordine inferioară stăpânesc întreaga fiinţă a omului şi-l determină la acţiuni corespunzătoare. Un oarecare M., de pildă, îşi consacrase toată vieaţa în «serviciul pântecelui». El cutreerase toate ţinuturile Franţei, care aveau o însemnătate oarecare cu privire la mijloacele de hrană. Studiase cu mult zel fiziologia digestiunii, precum şi istoria lumii şi făcuse multe călătorii exploratoare, toate în vederea artei culinare. Ştià să-ţi povestească în ce an şi sub ce domnitor s'a întrodus cutare sau cutare aliment şi chiar de cine şi din ce ţară. Nu vorbià de cât de gastronomie şi stimà numai pe gastronomi şi pe bucătari. Un alt domn de aceeaşi talie, consumase în curs de 6 ani o avere care aduceà un venit anual de o jumătate milion de ruble. Aveà agenţi în Mexico, în China, în Canada etc., cari aveau să-i trimită cele mai fine delicatese. Când îi mai rămase doar un napoleon, îşi cumpără o pasere de lux, o fripse după toate regu-

lele artei culinare, acordă stomacului încă două ore pentru digestiune, şi dupăce se ospătă astfel, pentru ultima dată, plecă şi se înecă. Importanţa vieţii fără mijloacele necesare pentru satisfacerea cerinţelor stomacului său atotputernic, s'a făcut cu totul absurdă şi astfel îi puse capăt.

Dacă asemenea instincte, inferioare pot exercità o influenţă atât de puternică asupra întregei vieţi spirituale a omului, ba pot devenì bază de operaţie a întregei lui concepţiuni, după care preţueşte toate fenomenele vieţii, tot aşa trebuie să fie şi cu sentimentele de ordine mai înaltă. Năzuinţa după desăvârşirea morală poate dà o anumită direcţie activităţii noastre, dacă ne dăm osteneala să ne concentrăm spiritul asupra unor idealuri luminoase ale binelui şi adevărului şi dacă ne pătrundem de ele. Cel mai desăvârşit ideal de vieaţă ni-l oferă *Evanghelia.* Figura morală ideală a omului, aşa cum e încorporată în apostolul dumnezeesc al iubirii, respiră o frumseţă spirituală atrăgătoare. Să aveţi mereu înaintea ochilor acest ideal şi model şi trăsăturile lui caracteristice vi se vor întipărì adânc în suflet. S'a observat că unii soţi, cari au trăit mulţi ani în vieaţa familiară, se aseamănă nu numai în privinţa caracterului şi obiceiurilor dar chiar în privinţa exteriorului. Atât de puternic înfluenţează asupra omului repetarea prea deasă a aceloraşi impresiuni. Fie dar ca impresiile pe care le-aţi primit din contactul cu Evanghelia să nu fie numai întâmplătoare, slabe şi trecătoare. Cu cât veţi fi mai des în poziţia Mariei la picioarele lui Iisus, cu cât veţi petrece mai multe ore în meditare profundă asupră scrierilor Evangheliştilor, figura lui Hristos vi se va face cu atât mai cunoscută mai apropiată şi mai scumpă şi particularităţile caracterului său se vor imprimà cu atât mai viu şi mai luminos în copia voastră morală. Ca sub loviturile dălţii unui sculptor genial, bădărăniile şi grosolăniile caracterului vostru se vor şterge până ce figura voastră interioară progresând dela o particularitate la alta, dela cele mai de jos la cele mai de sus, dela cele mai de sus la lucruri şi mai desăvârşite, până ce se va transformà treptat, treptat, în icoana desăvârşită a lui Hristos. Tendinţa atât a vieţii noastre personale cât şi a celei sociale trebuie să fie ca chipul lui Hristos să se imprime şi întrupeze în noi. Dacă vieaţa noastră socială e departe de desăvârşirea morală, dacă adeseori e întunecată de izbucnirea bădărană a violenţei, neruşinării şi lipsei de conştiinţă, faptul acesta se explică prin aceea că, printre noi se află prea puţini oameni cari să fi întrupat în caracterul lor chipul lui Hristos, cari să-şi fi educat voinţa spre ascultare faţă de cuvintele sale. În vieaţa noastră privată şi publică domneşte o grozavă lipsă a oglindirii chipului lui Hristos. Pretutindeni se întreabă mereu de repre-

zentanţii ideii lui. De aceea datoria sfântă şi mare care se impune tuturor acelora în cari nu s'a stins încă schinteia dumnezeiască şi cari n'au căzut cu totul în serviciul cărnii e următoarea: Pătrundeţi-vă de lumina Evangheliei, reprezentaţi în lume adevărul lui Hristos, întemeiaţi-vă vieaţa pe temeliile anunţate de Mântuitorul. Poate să fie atunci întunerec în lume: ce vă pasă! fiţi voi lumina lumii!

Cutare sau cutare particularitate, cutare sau cutare fel de serviciu sunt fără iportanţă aici. Oricine şi fiecare dintre noi, mai înainte de a întrà în activitatea publică trebuie să fie om, în adevăratul înţeles al cuvântului. Ca să fii conlucrător folositor, trebuie să fii o personalitate morală formată. Ca temelie necesară a mărimii omeneşti în orice formă s'ar exprimà ea, trebuie avută în vedere demnitatea morală. Nu împoartă opera la care lucraţi: fie că faceţi o faptă eroică sau o muncă de toate zilele, modestă şi obişnuită, ceeace împortă e ca, pretutindeni şi totdeauna să vă arătaţi credincioşi poruncii Mântuitorului: Fiţi sarea pământului şi lumina lumii», ca în orice loc şi în orice mediu să exercitaţi o înfluenţă binefăcătoare asupra tuturor cari vă înconjoară, făcându-i prin puterea exemplului vostru, să iubească binele şi adevărul, şi învăţându-i să preţuiască cum se cuvine frumseţea morală a vieţii. «Ori de mâncaţi, ori beţi, şi orice faceţi să faceţi spre lauda lui Dzeu; scrie Apostolul (I. Cor. X, 31) «Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzând faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl Vostru cel din ceruri;» a zis Iisus Hristos (Matei V, 16).

Orice abatere dela această poruncă apare ca o abatere dela datoria noastră, ne slăbeşte energia morală şi exercită o influenţă sdrobitoare asupra întregei noastre vieţi de mai târziu. O picătură de apă murdară, care a căzut într'un izvor sau râu curat, e aproape imperceptibilă, însă când s'a disolvat în nişte valuri curate ca cristalul va întroduce în ele o mare turburare şi poate fi origina multor ciuperci şi bacterii infecţioase. Aceasta e o lege naturală, care se aplică atât în lumea fizică cât şi în cea spirituală. De aceea, luaţi seama la voi înşivă în toate împrejurările Otrava, ori în ce măsură o veţi luà, rămâne tot otravă, şi răul rămâne tot rău, oricât de neînsemnat vi s'ar păreà. O coardă proastă numai o minută de ar vibrà şi tot scoate un sunet fals, stricând impresia întregei bucăţi muzicale. Exact acelaş lucru se poate spune despre armonia morală a spiritului omenesc. Aproape în general suntem obicinuiţi să nu prea luăm în serios micile slăbiciuni şi lipsuri, pe când de fapt, ele au o importanţă serioasă. Dupăcum Alpii şi Himalaia constau din mici grăunţi de nisip, oceanele fără margini din picături neînsemnate, tot aşa şi vieaţa

se compune mai numai din nimicuri. Eroii se nasc numai după secole întregi și acte eroice nu se săvârşesc în orice clipă; vieaţa merge mereu pe calea ei bătătorită, ducând cu ea grijile şi nevoile zilnice obicinuite. Şi tocmai în atitudinea lui faţă de aceste *nimicuri* ale vieţii se cunoaşte omul cine e. Un fulguşor, pe care abia îl mai zărim, ne arată în ea direcţia vântului; un pai neînsemnat determină cursul fluviului... «Cine e credincios în lucrurile mici, zice Mântuitorul, e credincios şi în lucrurile mari şi cine-i nedrept în cele mici acela e nedrept şi în cele mari. (Luca, XVI, 10).

Acum câţiva ani, cu ocazia săpăturilor din Pompei, s'a descoperit un luptător roman deplin înarmat, cu lancea în mână și cu zăbrelele dela coif trase peste faţă. Probabil că luptătorul pe când sta de sentinelă văzuse cum se apropie de el moartea ameninţătoare, dar rămăsese la postul lui, credincios datoriei şi trăsese doar zăbrelele coifului preste ochi ca să nu vadă grozăvia din faţa lui şi a rămas la post astfel, acoperit de cenuşe până în zilele noastre. Fără îndoială că acesta a fost unul din nenumăraţii eroi, cari au rămas necunoscuţi lumii, şi ale căror fapte, dacă s'ar fi petrecut în alte împrejurări mai avantagioase, ar fi intrat de mult pe scena istoriei universale spre îmbărbătarea urmaşilor. Dacă omul acesta n'ar fi pierit în Pompei, vieaţa lui ar fi fost vieaţa unui om plin de curaj şi conştiincios, chiar dacă n'ar fi izbutit să facă cine ştie ce faptă mare. De aceea, gândiţi-vă ca nimeni din voi, poate, n'are să facă lucruri prea mari în vieaţă, însă puteţi şi *trebuie* să vă împliniţi cu cinste toate datoriile: adecă, puteţi realiză în vieaţă binele şi dreptatea, potrivit cu facultăţile voastre înăscute. — Repet: nu e dat fiecăruia să fie erou şi, chiar dacă ar aveà însuşirile necesare pentru aceasta, nu se cer întotdeuna fapte mari şi nici n'avem întotdeauna ocazie în acest sens; însă, cu toţii putem fi oameni cinstiţi, purtători ai celor mai înalte idealuri de vieaţă, — conlucrători la opera răspândirii împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ. Şi, dacă vreţi să vă împliniţi bine chemarea în lume, pregătiţi-vă şi lucraţi ca să puteţi fi vrednici de acel ideal mare pentru care aţi fost chemaţi prin voinţa dumnezeiască din nefiinţă la fiinţă. Să ştiţi că forţele morale, ca şi cele fizice, cresc numai prin exerciţii continue. Cine vrea să ajungă a ridicà greutăţi mari, trebuie să se exercite ridicând greutăţi mai mici: Altfel nimeni nu poate ajunge mare atlet. De aceea, trebuie să lucraţi neîncetat la formarea voinţei voastre, exercitând o mereu în năzuinţă spre bine şi adevăr şi, nescăpând nici o ocazie în care s'ar puteà afirmà cu tărie. Cine ştie, poate că o asemenea ocazie izolată şi neînsemnată atinge în ascunzişurile sufletului nostru coarde necunoscute până aci, şi toată vieaţa va fi un imn de biruinţă cântat în numele

iubirii de Dumnezeu şi de oameni. Evanghelia citează în privinţa aceasta multe cazuri surprinzătoare. Să luăm de pildă numai convertirea lui Zacheu (Luca, XIX, 1—19).

Iisus Hristos înconjurat de mulţime multă de popor, treceà prin Ierihon. Profitând de ocazie, un om cu numele Zacheu, mai marele vameşilor, şi foarte bogat, căutà să vadă pe Iisus, dar nu ştià cum să facă. Să se apropie de El nu puteà, fiindcă se credeà nevrednic. Numai amintindu-şi de trecut roşià de ruşine şi inima-i băteà cu putere. Se găsià, oare, şi pentru el, jefuitorul poporului, apăsătorul celor slabi, şi fără sprijin, un loc alături de marele învăţător al iubirii şi al adevărului? Nu, Zacheu mai degrabă ar fi intrat în pământ decât să steà în faţa acestui drept şi să supoarte privirea ochilor lui curaţi, despre care se ziceà că pătrundeau până în adâncul sufletului şi vedeau secretele inimii. Totuş inima-i ardeà de dorinţă de a-l vedeà. Zacheu auzise atât de multe despre bunătatea şi sfinţenia lui Iisus, care treceà acum prin Ierihon, încât sufletul lui tindeà spre El. El văzuse atât de puţin adevăr în propria lui vieaţă şi în vieaţa celorlalţi oameni din jurul lui, încât ar fi dat foarte mult să vadă cel puţin odată pe Aula, care erà adevărul însuş (Ioan XIV, 6) şi învăţà pe alţii adevărul. Din nenorocire, Zacheu erà «mic de statură» şi nu puteà vedeà pe Iisus din dosul mulţimii. Atunci se duse înainte, se atârnă de un smochin de pe drum, şi aşteptă acolo până la trecerea lui Iisus. — «Şi când Iisus ajunse în locul acela, se uită în sus îl văzù şi-i zise: «Zachee, coboară-te, căci azi voiu întrà în casa ta». (Luca XIX, 5)... Zacheu aproape îşi eşise din fire, se aruncă jos din pom şi primì cu bucurie pe Iisus. Puţinele cuvinte ale Mântuitorului fură de ajuns ca să transforme la moment inima lui Zacheu. Gândul că Iisus, cel mai mare drept, nu se ruşină de el, cel mai nelegiuit vameş, îi luminase sufletul întunecos ca un fulger. Spiritul lui Zacheu se deşteptase la lumină. Puteau să continue ceilalţi să-l dispreţuiască ca pe un duşman primejdios, răpitor şi rău — căci el se încredinţase că nu e pierdut de tot înaintea lui Dumnezeu, că în el tot mai rămăsese o schintee dumnezeiască, care erà de mare preţ pentru marele lui oaspe şi care aveà să fie de acum încolo cea mai mare avuţie în tot restul vieţii lui. Tot ce dobândise mai înainte, călcând în picioare binele şi adevărul, pierduse orice valoare pentru el. Pe el un lucru îl interesà: Să păstreze bunăvoinţa pe care i-o arătase Iisus în chip aşa de surprinzător. «Şi Zacheu, spune Evang. Ioan, se apropie şi zise Domnului: «Iată, Doamne, jumătate din averea mea o dau săracilor şi de am înşelat pe cineva dau înapoi împătrit». «Insă Iisus îi zise: «Azi s'a făcut mântuire casei acesteia». (Luca, XIX, 8, 9).

O veche parabolă indiană spune că, un părinte, luând un fruct copt dintr'un pom rămuros l-a împărţit în două şi în urmă arătând fiului său partea pe unde făcuse tăetură l-a întrebat ce vede în ea.

— «Câteva seminţe mici», fu răspunsul repede al copilului».

— «Ia una din ele, desfă-o şi spune-mi ce vezi în mijlocul ei».

— «In mijlocul ei nu văd nimic», zise băiatul încurcat.

— «Fătul meu» îi zise tatăl, în mijlocul seminţei, acolo unde tu nu vezi nimic, e ascunsă putinţa vieţii unui arbore mare, de ale cărui fructe se pot împărtăşi sute de oameni, dacă seminţele cad pe pământ bun».

Şi câte seminţe de acestea nu se pierd în fiecare din noi, numai din cauză că nu vedem «nimic» în ele, întocmai ca copiii, şi nu le dăm nici o importanţă! Câte simţiri înalte şi sfinte nu se înăbuşe în noi, din cauză că nu le dăm atenţia cuvenită şi nu le dăm răgaz să se desvoalte şi să se întărească în noi. — Aşà se face că inima noastră, care era aşà de susceptibilă şi simţitoare cu vremea se învârtoşează. Năzuinţa spre bine se deşteaptă din ce în ce mai rar în noi, şi numai facem nici cele mai mici fapte de iubire şi adevăr, cu toate că vieaţa e atât de săracă în ele şi are atât de multă nevoie de ele...

Dim. I. Cornilescu.

PAVEL ŞI IOAN CA ÎNDRUMĂTORI AI PĂSTORILOR DE SUFLETE.

— După *Dr. Frantz Xaver Mutz.* —

II.

Însuşirile păstorilor de suflete.

«Întru nimica nedând nici o sminteală, ca slujba noastră să nu se defaime».
2. Corinteni cap. 6 v. 3.

1. Timoteiu cap 3. v. 1—16.

1. Credincios este cuvântul, de pofteşte cineva episcopie, bun lucru pofteşte. 2. Însă se cade episcopului să fie fără de prihană, al unei mueri bărbat, priveghitor, treaz la minte, bineînpodobit, iubitor de străini, învăţător, 3. nebeţiv, negrabnic a bate, nelacom la dobândă urîtă, ci blând, nesfadnic, neiubitor de argint, 4. casa sa binechivernisându-şi, feciori având ascultători, cu toată curăţia. 5. Că de nu ştie cineva chivernisì casa sa, cum va purtà grije de biserica lui Dumnezeu. 6. Nu decurând botezat fiind, ca nu umflându-se să cază în judecata diavolului. 7. Şi se cade lui şi mărturie bună să aibă dela cei din afară, ca să nu cază în batjocură

şi în cursa diavolului. 8. Diaconii aşişderea de cinste să fie, nu cu două guri, nebăutori de vin mult, neagonisitori de dobândă spurcată, 9. ci având taina credinţii întru cunoştinţă curată. 10. Şi aceştia să se ispitească întâiu, după aceea să slujească, fără de prihană fiind. 11. Muerile aşisderea de cinste, negrăitoare de rău, nelimbute, treze, credincioase întru toate. 12. Diaconii să fie a unei mueri bărbaţi, fiii bine îndreptându-şi şi casele sale. 13. Că ceice slujesc bine, treaptă bună loruşi dobândesc şi multă îndrăznire întru credinţa, carea este întru Christos Iisus. 14. Acestea scriu ţie, având nădejde, că voiu venì la tine fără de zăbavă. 15. Iar de mă voiu zăbovì ca să ştii cum trebue în casa lui Dumnezeu a petrece, carea este biserica Dumnezeului celui viu, stâlp şi întărire adevărului. 16. Şi cu adevărat mare este taina creştinătăţii, Dumnezeu s'a arătat în trup, îndreptatu-s'a în Duh, arătatu-s'a îngerilor, s'a propoveduit între neamuri, crezut a fost în lume, înălţatu-s'a întru mărire.

1. Chemarea preoţească e o chemare înaltă, e chiar cea mai înaltă şi sublimă chemare din câte există pe pământ. Scopul ei nu e determinat de timp şi nici nu e pe pământ, ci în vecinicie, în împreunarea definitivă a omului cu Dumnezeu, după care aici pe pământ atât de mulţi însătează. Nu viaţa trupească şi fericirea şi binele pământesc o preocupă în primul rând sau exclusiv, ci sufletele nemuritoare formează domeniul şi cercul ei de activitate, şi mântuirea acestora este datorinţa ei cea mai de căpetenie. Ni se sfăşie sufletul şi ni se trezeşte în inimi cea mai adâncă compătimire, când vedem cum se distramă din zi în zi norocul şi fericirea unui om şi durerea care îi bântue în inimă ni se reoglindează şi în faţa lui. A fi condamnat însă să porţi tot mereu în tine vermele rozător al conştiinţii, să fi părăsit de toată lumea, fără să găseşti în năcazuri compătimire din vre-o parte, să fi torturat necontenit de dureri interne şi externe, care e omul să supoarte toate acestea gânduri fără ca să se cutremure până în cele mai dinlăuntru ale sale?! Pentru a ferì sufletele oamenilor de astfel de dureri şi pentru ale abate dela atare nefericire, s'a întrupat fiul lui Dumnezeu şi a petrecut între oameni. Căci «*credincios este cuvântul şi de toată primirea vrednic că Christos Iisus a venit în lume să mântuiască pe păcătoşi*», (1 Timotei cap 1 v. 15) «A venit fiiul omenesc să caute şi să mântuiască pe celce erà pierdut» (Luca cap 19 v. 10 conf. Matei cap 9 v. 13; Marcu cap 2 v. 17). Acelaş Fiu a lui Dumnezeu, care cât a trăit în lume şi a petrecut între oameni, a fost silit să ia asupraşi toate chinurile unei vieţi trudite peste marginile firii, mai zice, «că nu vrea ca să piară cineva, ci toţi să vie la pocăinţă» (2 Petru cap 3 v. 9) şi chiar «pre sine însuşi s'a dat preţ de răscumpărare pentru toţi» (1 Timotei cap 2 v. 6) şi a întemeiat în sfânta sa biserică «împărăţia harului». Pe preoţii tuturor gradelor ierarhice Christos i-a făcut

«ispravnicii tainelor sale» (1 Cor. cap. 4 v. 1) și cu glasul rugător al celui ce totul e în stare să jertfească pentru viața și mântuirea lumii, i-a chemat la o lucrare intensă în scopul mântuirii sufletelor. Preoții la rândul lor aceasta sfântă slujbă vor îndeplinì-o cu atât mai bine și cu atât mai multă tragere de inimă, cu cât mai curată și mai adevărată le va fi concepția despre chemarea preoțească și cu cât mai temeinic și mai mult și-au pregătit în trecut și-și vor mai pregătì și în viitor sufletele pentru ea.

2. Apostolul în epistola sa cătră Timotei scoate la iveală într'un mod cât se poate de clar și de precis însemnătatea chemării preoțești și-și dă toată silința ca să ne facă atenți la ceeace trebuie să avem în vedere atunci, când ne străduim după demnitatea preoțească și mai ales, ce să facem și cum să lucrăm dupăce am ajuns la această demnitate. «*Credincios este cuvântul, de poftește cineva episcopie, bun lucru poftește*» (v. 1).

In întreg capitolul pus în fruntea acestor șire apriat se vorbește numai de episcopi și numai mai târziu cu ocolirea preoților, și de diaconi. Ceeace se zice însă despre slujba episcopească, are valoare, dacă și nu tocmai în aceiași măsură, și pentru slujba preoțească, căci preoții, întru cât sunt ajutători și locțiitori ai episcopilor în conducerea singuraticelor comunități încredințate păstoririi lor, au aceleași datorințe și obligamente ca și episcopii. Cuvintele apostolului după cum reiese din versul prim, par a conținea o invitare directă în ce privește străduința, după slujbele episcopești. Luând în considerare timpul și împrejurările între cari s'a scris epistola, putem afirmà, că aici cu siguranță acesta este cazul.

Apostolul vorbește mai deaproape pentru timpul său. Cu cinste în fața lumii și cu alte foloase și câștiguri vremelnice slujba episcopească în acele vremi nu erà împreunată. A se străduì după episcopie și a fi episcop în acele vremi de bejenie pentru creștinizm însemna atât, cât a se pregătì pentru moartea înfiorătoare, de martir. Nu cinstea, ci activitatea rodnică se luà în considerare în aceea epocă, în care creștinătatea se luptà pe viață și pe moarte cu păgânătatea decăzută. De aceea vorbește apostolul despre străduința după episcopie, ca despre o străduință după un lucru bun și folositor. Mai târziu slujba episcopească aveà trebuință și de cinste, și de mărire în fața lumii dar și atunci munca desfășurată în serviciul bisericei, și faptele săvârșite întru promovarea intereselor ei trebuiau să se prețuiască mai mult. Cel, care urmând cu credință chemării lui Dumnezeu, este hotărît a luà asupra sa munca grea a propoveduirii Evangheliei, a renunțà la o viață tihnită, și a preferì una plină de oboseli și suferințe, cel care este hotărît a luà asupra sa toate greutățile împreunate cu slujba episcopească, acela

face un lucru bun. Insă luând în considerare demnitatea înaltă, care după cum zice sfântul Ieronim — şi pentru umerii îngerilor este prea grea, şi luând în considerare virtuţile şi însuşirile alese, pe cari le reclamă îndeplinirea constienţioasă şi binecuvântată, a acestei slujbe, ori şi cine, gândindu-se la slăbiciunile sale, mai mult se înfricoşează decât se bucură pentru alegerea sa întru episcop. Episcopul fără îndoială trebuie să fie un bărbat desăvârşit în toate privinţele.

Precumpănirea temeinică a greutăţilor şi responsabilităţii împreunate cu slujba episcopească, precum şi faptul, că ea reclamă virtuţi înalte am puteà zice îngereşti, a făcut şi pe bărbaţi sfinţi, ca Ciprian, Atanasie, Hrisostom, Vasile cel Mare şi Grigoriu de Nazians, ca mai bucuros să se refugieze, decât să se lase a fi ridicaţi la o demnitate atât de înaltă. Cel care numai din o păcătoasă dorinţă după mărire, sau mânat numai de o neînfrânată lăcomie de bani se străduește a ajunge la aceasta demnitate înaltă, acela îşi primejdueşte şi pune în joc însăşi mântuirea sufletului său.

3. Fiind însă că şi slujba preoţească e bogată în jertfe şi oboseli, şi e împreunată şi ea cu mare responsabilitate, fiindcă și ea pune mare preţ pe virtute, mai cu seamă pe virtutea curăţiei — aşa ar fi şi aici o cutezanţă condamnabilă intrarea în slujba preoţească fără chemare de sus și fără a aveà şi vocaţiunea de lipsă pentru ea. Ceremonialul hirotoniei, cu cântarea «vrednic este» aduce aminte celorce păşesc la sfânta taină a preoţiei, că toate virtuţile creştine trebue să se reoglindească în viaţa şi faptele lor. După toate acestea cine se poate socotì vrednic numai în puterea virtuţilor lui pentru înalta slujbă a preoţiei? Răspunsul e, că nime. Dară biserica are lipsă de slujitori, de preoţi. Celce urmând atragerii pe care graţia lui Dumnezeu i-a sădit-o în suflet, se strădueşte după demnitatea aceasta şi întră în statul preoţesc, acela poate contà şi la ajutorul Celui de sus în munca sa grea pentru izbăvirea sufletelor de robia păcatelor, dacă şi din parte-i e stăpânit numai de dorinţe, legitime şi de intenţiuni curate şi drepte. Celce se dedică carierei preoţeşti numai sub forţa majoră a împrejurărilor, cum este lipsa mijloacelor de subsistinţă, celce-şi alege cariera preoţească, numai ca să-şi asigure o existenţă vremelnică, acela îşi alege peirea; celce intrând în statul preoţesc, caută numai o viaţă comodă, lipsită de griji, sau şi a ales aceasta chemare în urma unei lăcomii de mărire lumească sau parvenire, acela cum s'a zis şi mai sus, mântuirea sufletului său şi-a pus-o în joc. Ceeace trebuie să căutăm la întrarea noastră în statul preoţesc, este munca cinstită şi bogată în roade binecuvântate în slujba lui Dumnezeu şi pentru mântuirea sufletelor încredinţate nouă, este mântuirea noastră proprie. Preotul adevărat nu cruţă nici o

jertfă, dacă aceasta o cere mântuirea sufletească a credincioşilor săi; e gata a-şi da şi viaţa, dacă prin aceasta va puteà mântuì vre-un suflet nemuritor, care de altcum s'ar fi pierdut, afundându-se tot mai mult în noroiul păcatelor şi al fărădelegilor.

Filip Macedoneanul, după lungi şi bogate experienţe din domnia sa în anii din urmă a trebuit să zică fiului său Alexandru: «Nu ştì tu fiiul meu, că domnia noastră nu poate fi altceva, decât o servitute strălucită şi pompoasă?» Preotul — zice sfântul Grigorie — nu trebuie să-şi găsească mângăerea şi fericirea în dominarea altora, ci în a fi altora folositor.

4. Sublimitatea şi importanţa chemării preoţeşti a silit pe apostol să împuie învăţăcelului său Timotei ca datorinţă de mare greutate grija şi luarea aminte deosebită, pe care trebue să le aibă la alegerea persoanelor în slujba preoţească sau episcopească; îl face atent şi asupra calităţilor, pe cari ceice se hirotonesc trebue să le întrunească, iar cei hirotoniţi să le păstreze. Cuprinzându-le oareşcum la un loc, apostolul stabileşte următoarea cerinţă: «*Incă se cade episcopului* (*preotului*) *să fie fără de prihană*» (v. 2.) In epistola cătră Tit (1 cap. 5 v. 6) cere «neprihănire». Numele rău ar trebuì să facă pe un candidat de preot sau episcop neapt, nevrednic de slujbă, chiar şi în cazul, când faptice nimic compromiţător nu i s'ar puteà imputà. Biserica şi exchide în mod neîndoios dela sfânta hirotonire pe toţi aceia cari în ochii lumii nu mai trec de oameni cinstiţi şi cari în faţa ei şi-au pierdut numele bun. Cu atât mai imperativă este cerinţa de a fi «fără prihană» sau «neprihănit» pentru acela care a întrat în statul preoţesc şi-şi exercitează slujba. Un om în aceasta slujbă trebue să fie mai strălucitor în virtute decât orice luminător, şi să ducă o viaţă nepătată încât toţi să se uite la dânsul şi la viaţa lui, şi după ea să-şi îndrepte pe a lor» (Hrisostom om 10). Preoţii sunt reprezentanţii *împărăţiei lui Dumnezeu* şi dignitarii acestei împărăţii pe pământ. Ei îndeplinesc cele mai înalte slujbe de păstori alui Dumnezeu şi în numele Lui păstoresc şi pasc turma cuvântătoare. Aşa fiind apoi se cuvine ca şi viaţa lor să fie întocmită după viaţa «Celui mai mare preot din toate timpurile». Despre acesta se zic următoarele: «Că arhiereu (preot) se cădeà să fie noauă, sfânt, fără de răutate, fără de spurcăciune, osebit de păcătoşi şi mai înalt decât ceriurile fiind». (Evrei 7. v. 26). Preoţii sunt învăţători, conducători, sfătuitori şi mustrători ai poporului. «Propovedueşte cuvântul, stai asupra cu vreme şi fără de vreme, mustră, ceartă şi îndeamnă cu toată răbdarea şi cu învăţătura» (2 Timotei cap. 4. v. 8), aceasta îndrumare apriată o dă apostolul învăţăcelului său Timotei şi îl conjură în faţa lui Dumnezeu şi a lui Iisus Christos să îndeplinească aceasta poruncă

cu scumpătate. Indrumarea de mai sus a apostolului are valoare pentru toate timpurile. Cum se va acomodà ei şi cum va duce-o la îndeplinire însă preotul, dacă el nu poate aveà îndrăzneală să mustre şi să certe? Oare i-ar şedeà mai bine preotului să se lase condus decât să conducă? Să nu se îngrozească oare preotul de cuvintele: «Făţarnice! scoate întâiu bârna din ochiul tău şi atunci vei vedeà să scoţi ştercul din ochiul fratelui tău»? (Matei cap. 7. v. 5.) Nici decum nu se potriveşte — zice sfântul Toma — ca acela, care după poziţia sa e chemat să mustre şi să certe pe alţii, să fie însuşi vrednic de mustrare şi certare.

5. Ce anume avem să înţelegem sub «*fără de prihană*» sau «*neprihănirea*» care se cere de apostol cu atâta insistenţă şi în epistola către Tit, vine apostolul şi ne arată acum mai amănunţit. Amăsurat împrejurărilor timpului, apostolul cere ca «*episcopul să fie bărbat al unei muieri*». (1 Timotei cap. 3 v. 2; conf. Tit 1 v.)

6. Până în timpul, când Pavel a scris această epistolă lui Timoteiu, fecioria şi castitatea la Greci şi la Iudei erà necunoscută, de aceea la slujba înaltă a episcopiei se admiteau şi bărbaţi însuraţi. Insă idealul bisericii nu puteà fi acesta! Sigur, că cu vederile şi dorinţa apostolului cu mult mai bine ar fi corăspuns faptul, dacă de conducători ai bisericei puteà instituì atari bărbaţi cari trăiau în feciorie cum erà cazul lui Timoteiu şi Tit sau cel puţin aparţineau stării văduviei. Insă apostolul trebuià să se acomodeze împrejurărilor timpului său şi de aceea la înalta treaptă a episcopiei admite şi oameni căsătoriţi, dar dintre aceştia numai pe aceia, cari erau căsătoriţi numai o singură dată. Aceasta nu pentrucă a doaua căsătorie ar fi fost oprită peste tot, căci în alt loc (1 Tim. cap 5 v. 14) apostolul spune, apriat care îi este voinţa privitor la a doua căsătorie. El zice anume, ca «văduvele tinere să se mărite» (1 Tim. cap. 5 v. 14) ca prin aceasta să preîntimpine răul şi ca să nu dea nici o pricină potrivnicului spre hulă împotriva creştinismului. Dacă după toate acestea totuşi zice apostolul că episcopul (sau preotul) să fie bărbat al «***unei*** mueri», aceasta o face mai ales din motivul, că în încheierea unei a doua căsătorii el vede o anumită imperfecţiune, o meteahnă, de care un conducător al bisericei trebue să se ţină departe. Atât episcopul cât şi preotul în curăţenie şi viaţă virtuoasă, trebue să se ridice mult peste ceialalţi credincioşi.

Acestea erau vederile apostolului Pavel în ce priveşte căsătoria preoţilor şi în acele timpuri şi a episcopilor, şi biserica numai mai târziu a venit şi şi-a formulat postulatul, ca de episcopi să se institue atari bărbaţi, cari trăesc în desăvârşită castitate, şi cari atât prin cuvânt cât şi prin fapte, celorce trăesc în feciorie le sunt model vrednic de urmat.

Având în vedere demnitatea căsătoriei şi valoarea ei morală, precum şi multele neajunsuri, pe cari le-ar întimpină un preot necăsătorit în activitatea sa, biserica a admis prima căsătorie a preoţilor, dar le-a interzis cu rigoare, căsătoria a doua.

«Nu toţi cuprind cuvântul acesta, ci cărora le este dat», (Mat. cap. 19 v. 11), şi de aceea nici nu sunt toţi chiemaţi la o vieaţă ca preoţi necăsătoriţi. Dar şi ceice sunt chemaţi nu pot păstrà fără luptă continuă virtutea curăţeniei şi înfrânării trupeşti în întreaga sa splendoare. Pentruca lupta contra pornirilor trupului spre desfrâu, cari subminează şi cinstea mirenilor şi cu atât mai mult a celorce în urma poziţiei lor sunt chemaţi a combate cu toată energia acestea porniri, să fie purtată cu succes, preotul trebue să aibă o conştiinţă neadormită, să fie om rezolut şi calm, căci altcum în loc de a fi învingător, va fi învins. Curăţenia trupului şi a inimei e cu drept cuvânt cea mai frumoasă, cea mai indispensabilă şi cea mai de căpetenie virtute a preotului. Că ce preţ mare pune apostolul pe aceasta virtute cardinală putem vedeà şi de acolo, că şi în epistola cătră Tit (cap. 1 v. 6—7) când scoate la iveală însuşirile pe cari trebue să le întrunească diaconii, revine din nou la ea. Dar chiar şi în Testamentul vechiu (Isaia cap 52 v. 11) se ziceà „curăţiţi-vă ceice purtaţi legea Domnului“ iar biserica obligă pe preot ca zilnic să se roage cu cuvintele: «Incinge-mă o Doamne cu brâul curăţeniei şi stânge din inima mea boldul lăcomiei, ca să rămâie întru mine virtutea înfrânării şi a curăţeniei».

7. Ca a doua virtute, dintre celece trebuie să împodobească pe preot, apostolul cere «*trezvia*» (conf. Tit. cap. 1 v. 8). Apostolul când zice, că «*se cade episcopului* (preotului) *să fie... treaz la minte*» de sigur că se gândeşte la cumpătare în gustarea plăcerilor lumeşti peste tot. Cu puţin mai la vale însă accentuiază cu deosebită putere, că «*episcopul* (*preotul*) *să fie... nebeţiv*» Necumpătul sau excesul în gustarea plăcerilor lumeşti peste tot şi cu deosebire cel în consumarea beuturilor alcoolice periclitează necondiţionat cea mai de seamă virtute a preotului, curăţenia trupească şi înfrânarea, căci precum se exprimă apostolul şi în epistola cătră Efezeni (cap 5 v. 18) «în vin este curvia». E mai pre sus de orişice îndoială, că necumpătul în gustarea diferitelor plăceri, pe cari viaţa pământească le dă celorce o iubesc prea mult, este incompatibil cu datorinţa şi chemarea, pe care preotul o are ca păstor al turmei lui Iisus Christos, şi ca oficer al armatei împăratului ceresc.

Păstorul şi oficerul trebuie să fie trezi, neadormiţi; cel dintâi, ca lupul să nu străbată în staul, cel din urmă ca nedisciplina şi

nerânduiala să nu prindă teren în şirele luptătorilor şi prin aceasta vrăjmaşului să i-se facă posibil un asalt fără de veste asupra oştirei. Dacă un preot se dă plăcerilor şi desfătărilor lumeşti, el devine somnoros, comod, fără gând, şi poartă mai multă grije pentru trupul său decât pentru paşterea turmei încredinţate păstorirei sale. Pe lângă aceasta cum ar puteà un preot care însuşi e dat desfrâului şi e necumpătat, să predice altora înfrânare şi cumpătare întru toate cele lumeşti? Când apostolul cere dela diaconi ca să fie «nebeutori de vin mult» tot odată a spus limpede, că şi cu porunca ce o dă preoţilor ca să «fie nebeţivi» nu vrea să zică numai «nu vă îmbătaţi» (Hrisostom), ci încunjuraţi peste tot şi cel mai mic exces.

8. Trezvia pe care o cere apostolul dela preot, poate fi luată şi în alt înţeles mai larg, şi atunci înţelesul cuvintelor apostolului este acela, ca preotul în toate acţiunile lui să fie înţelept, blând şi isteţ. «Iată eu vă trimit pe voi ca oile în mijlocul lupilor: fiţi dară înţelepţi ca şerpii şi blânzi ca porumbii». (Mat. cap. 10 v. 16). Firea aprinsă şi exaltată, temperamentul prea vehement de sigur că în multe privinţe ar fi o piedecă mare pentru preot în desfăşurarea activităţii sale pastorale. «Deci cine este slugă credincioasă şi înţeleaptă, pe carele l-a pus Domnul său peste slugile casei sale, ca să le dea lor hrană la vreme»? (Mat. cap. 24 v. 45). Cu adevărat acela, a cărui judecată nici pe o clipă nu este întunecată de patimă, care nu se lasă purtat de întâmplare şi care este duşman declarat al urei şi duşmăniei, al prigonirii şi defăimării, care niciodată nu se întărîtă, care nu-i vătămător pentru alţii, care în lucrările sale nu se lasă stăpânit şi condus de consideraţii omeneşti, ci numai de principiile vecinice ale legii, a cărei păzitor şi slujitor este. Trezvia, după cele de până aici, este *preţul luptei pe care preotul trebue să o poarte neîntrerupt împotriva eului său propriu,* iar cele mai eficace arme în această luptă sunt cumpătarea în mâncare şi beutură, lăpădarea şi stăpânirea de sine, răbdarea şi îndurarea în legăturile noastre cu lumea. Cu acestea arme firea omenească pornită spre păcat se birue tot mai mult, cu ele putem câştigà acea linişte şi trezvie care nu ne lasă să ne cufundăm în apele turburi ale egoismului, cu ele se dobândeşte viaţa acea superioară pe care au dus-o în trecut mucenicii fără de număr ai creştinismului.

Prin lupta purtată cu aceste arme omul se face apt şi vrednic pentru sfânta slujbă a preoţiei.

(Va urmà.) *Preotul Aurel Popovici.*

O PĂRERE CU PRIVIRE LA CĂSĂTORIA A DOUA A PREOȚILOR.

Intrucât ni-a fost cu putință am ținut pe cetitorii noștri în curent cu cele ce s'au scris în anii din urmă din partea mai multor teologi de-ai bisericei ortodoxe asupra chestiunii căsătoriei a doua a preoților. Chestiunea aceasta e susținută și acum la suprafață prin scrierile ce continuă să apară asupra ei, precum și prin interesul ce i-l arată forurile spirituale ale bisericilor ortodoxe particulare, cari au fost învitate de patriarhul din Constantinopol să se pronunțe asupra ei.

În fascicolul 2 din acest an al revistei «*Internationale Kirchliche Zeitschrift*», care apare în Berna ca organ al catolicilor vechi și care se bucură și de colaborarea unor teologi ortodocși, găsim o dare de seamă asupra părerilor ce și le-a format cu privire la căsătoria a doua a preoților arhimandritul grec *Dimitrie Georgiades,* profesor de drept bisericesc la Constantinopol. Părerile acestui scriitor sunt cu atât mai importante, cu cât — pe cum crede J. Ilici, care a scris darea de seamă asupra lor în numita revistă — le-ar fi împărtășind și patriarhul icumenic din Constantinopol. Publicăm în traducere darea de seamă din numita revistă asupra părerilor arhimandritului Dimitrie Georgijades. E următoarea:

«Scrierea episcopului dalmatin Milaș despre căsătoria preoților văduvi, precum și mișcarea preoților din mitropolia sârbească a Carlovițului au îndemnat pe arhimandritul Dimitrie Georgijades, profesor de drept bisericesc din Constantinopol, să publice în anul 1910, o instructivă scriere în favorul căsătoriei a doua a preoților.

Asupra acestei scrieri a profesorului Georgijades s'au pronunțat în anul trecut revistele bisericești sârbești «Glasnik dalmatinske Zrkwe» și «Chrischtjanski Wesnik», iar chestiunea de care se ocupă acea scriere preocupă astăzi pe toate bisericile răsăritene. E sosit timpul, ca chestiunea aceasta să capete o rezolvire conform cu dorințele preoților. Profesorul Georgijades tratează chestiunea hirotoniei ca piedecă pentru căsătorie și fixează îndată la început aceste trei întrebări: 1. Ce norme canonice există cu privire la chestiunea hirotoniei ca piedecă pentru căsătorie, adecă: permit canoanele căsătoria după hirotonie? — 2. Dacă o asemenea căsătorie (după hirotonire) e oprită, de ce natură sunt motivele acelei oprelişti, adecă: bazează-se ele pe dreptul divin, sunt de natură dogmatică ori de altă natură? — 3. Dacă mo-

tivele acelei oprelişti nu sunt de natură dogmatică, atunci cine e competent să deà o soluţie chestiunii: biserica ortodoxă întreagă, ori şi fiecare biserică ortodoxă autocefală?

Cu privire la punctul prim, spune autorul, Sf. Scriptură nu conţine nimic, însă în praxa bisericească şi în legislaţia canonică din timpurile vechi ale bisericei găsim norme prohibitive. Cea dintâi normă de acest fel a dat-o împăratul Iustinian I la a. 530, oprind căsătoria după hirotonie. Această oprelişte a fost luată în canoanele Sinodului icumenic din a. 691, iar împăraţii Iustinian II (706) şi Leon Filozoful (886) au primit-o în legile lor. Din acel timp, oprelişţea preoţilor de a se căsătorì dupăce au primit hirotonirea, a devenit o lege generală în biserica ortodoxă.

Răspunzând la a doua întrebare ce şi-o pune autorul, constată, că motivele acelei oprelişti *nu* sunt de natură dogmatică. Afară de multe àlte argumente, profesorul Georgijades face provocare la sf. Scriptură, care recunoaşte căsătoria legitimă a preoţilor. Bazându-se pe locurile respective din sf. Scriptură şi din literatura patristică, el ajunge la concluziunea că, conform dreptului divin şi învăţăturilor dogmatice, căsătoria după hirotonire nu este oprită. Pentru oprelişţea amintită, care e cuprinsă în canoane, spune autorul, se dau numai motive morale. Conform părerii ce existà în biserica veche, traiul preoţilor în afară de căsătorie erà respectat şi apreciat în mod deosebit. Dar aceste motive morale nu constituiau pentru preoţi o *datorie* morală, în sensul că fiecare preot ar fi *obligat* să rămâie necăsătorit. Aceasta erà considerată numai ca o virtute evanghelică, care a fost recomandată de către părinţii bisericeşti ai veacurilor primare şi din care s'a desvoltat mai întâiu obiceiul, mai apoi legea, ca episcopii să fie necăsătoriţi. In acelaş timp şi din aceleaşi motive s'a desvoltat mai întâiu obiceiul, apoi legea, ca preoţii să nu se mai poată căsătorì după hirotonire. Prin urmare aceste legi nu-şi au izvorul în dreptul divin, ci biserica şi-a dat încuviinţarea pentru întroducerea lor, cu deosebire pentru legea care opreşte căsătoria după hirotonire. Toate aceste teze le sprijineşte autorul cu multe fapte din istoria bisericească şi dovedeşte că oprirea căsătoriei a doua a preoţilor prin apostolul Pavel n'a fost considerată în biserică nici când ca o oprelişte de origine divină.

Cu privire la al treilea punct îşi pune autorul următoarele trei întrebări: *a.* Are biserica dreptul să modifice o normă a dreptului bisericesc pozitiv? *b.* Are ea dreptul să dea dispenze dela o astfel de normă? *c.* Are şi fiecare biserică autocefală dreptul să dea asemenea dispenze?

Cu privire la prima întrebare, autorul răspunde în mod apoditic, că biserica are totdeauna îndreptăţirea să modifice anumite

norme ale dreptului pozitiv al ei.[1] Asemenea modificări se pot face sau din partea unui sinod icumenic al bisericei, sau pe calea unui consens al sinoadelor episcopeşti a tuturor bisericilor autocefale. Pe una din aceste căi, biserica are dreptul să modifice şi să scoată din vigoare opreliştea căsătoriei preoţilor după hirotonire, pentrucă această oprelişte nu are caracter dogmatic.

Dar profesorul Georgijades crede totuş, că biserica, în cazul de faţă, n'ar trebuì să facă uz de dreptul ce-l are, pentrucă normele cu privire la căsătoria preoţilor se bazează pe o tradiţie foarte veche, pe care biserica ortodoxă totdeauna — şi astăzi încă — a preţuit-o foarte mult. Din cauza aceasta, autorul crede că cea mai potrivită soluţie ce s'ar puteà da chestiunii este aceea, ca, în mod excepţional, să se dea preoţilor dispenze de a se căsătorì după hirotonire. Această soluţie, pe care autorul o justifică prin multe fapte din sf. Scriptură şi din literatura patristică, a fost, zice el, recomandată de cătră apostoli şi de cătră părinţii bisericeşti în interesul general al bisericei. Preparativele pentru ducerea la îndeplinire a acestei soluţii ar trebuì să le facă, zice autorul, un congres al teologilor, care ar aveà să discute şi să fixeze modalităţile, iar biserica din Constantinopol ar luà deciziunile definitive în chestie. Dacă s'ar puteà stabilì la acel congres, în cari cazuri să li-se dea preoţilor văduvi dispenze pentru a se puteà căsătorì după hirotonire, atunci biserica patriarhală din Constantinopol ar recunoaşte sinodului episcopesc al fiecărei biserici autocefale dreptul şi competenţa de a împărtăşì dispenze ca preoţii văduvi să se poată căsătorì în anumite cazuri.

Scrierea profesorului Georgijades e foarte substanţială. Ea reprezintă probabil şi părerile patriarhatului.

Mişcarea preoţilor din Sârbia şi din mitropolia Carlovitului în favorul acestei reforme devine tot mai puternică şi se pare a nu fi departe timpul, când va fi convocat un mare sinod, — poate un sinod icumenic, — pentru rezolvirea acestei chestiuni şi a altor multor afaceri bisericeşti de interes general. Convocarea unui astfel de sinod e aşteptată din partea tuturor bisericilor răsăritene».

Nicolae Bălan.

---

[1] Se înţelege că aceste modificări trebue să fie de acord cu principiile de organizare, cu învăţăturile dogmatice şi morale ale bisericei, şi să aibă în vedere totdeauna binele cel mai mare al ei. N. B.

AVEM NOI LIPSĂ DE SFINŢII NOUI AI BISERICII APUSENE?

Biserica noastră ortodoxă-română totdeauna şi-a împlinit datorinţa de a pune credincioşilor ei spre imitare pe toţi acei bărbaţi, pe cari conştiinţa întreagă a bisericii i-a ridicat între sfinţi. Credincioşii bisericii noastre ţin atât de mult la sfinţii vremurilor trecute, încât aceia apar ca şi nişte sfinţi ieşiţi din sânul neamului nostru.

Atâtea îndemnuri şi învăţături morale, atâta mângăiere şi întărire sufletească găseşte poporul nostru în vieţile sfinţilor la cari ţine de veacuri, încât nici nu ne poate trece prin minte să-l procopsim cu vieţile sfinţilor altor biserici, bunăoară cu vieţile sfinţilor noi ai bisericei papiste, canonizaţi unii cu multă cheltuială.

Dar nu toţi cugetă la fel cu noi. Un colaborator — să sperăm că nu mai are alţi soţi — al revistei «*Cultura creştină*» dela Blaj, îşi ridică glasul să spună, că e sosită vremea să se editeze pentru poporul românesc vieţile sfinţilor catolici mai noui.

Cetitorii noştri vor înţelege că şi în această propunere iese la iveală o anume mentalitate caraghioasă, pe care şi-o câştigă unii tineri ai bisericei unite în institutele papiste, cari reuşesc să le trezească nemulţumirea cu instituţiile şi obiceiurile moştenite din biserica ortodoxă şi astfel să-i apropie tot mai mult cu sufletul de papistaşism. Că aceste machinaţiuni ale «educaţiei» papiste reuşesc uneori, se vede din faptul, că băieţii cari au căzut în mrejele lor, ajunşi acasă, sunt nemulţumiţi cu ritul răsăritean, cer modificarea liturghiei, a posturilor, întroducerea mai multor orduri monahale etc. Asemenea cereri au fost plasate de tineri ca cei pomeniţi mai sus în coloanele «Culturei creştine». Acum în urmă cere unul dintre ei, cum am amintit, să se editeze pentru poporul românesc vieţile sfinţilor catolici mai noui, de cari ar fi având tocmai acum mare necesitate, fiindcă multe suflete au rămas desiluzionate răsfoind vieţile sfinţilor din cele dintâi veacuri, dar s'au simţit cuprinse de vrajă cetind vieaţa vreunui sfânt catolic mai nou.

Şi Dl Dr. Coltor, căci aşa se numeşte ingeniosul admirator al «sfinţilor catolici», nu heziteată câtuşi de puţin să ne recomande vr'o câţiva dintre acei sfinţi. După Dsa, poporul nostru ar aveà acum lipsă de cetirea cu inimă caldă a vieţii unui *Filip Neri*, nou apostol al Romei, ori trebue să plângă pe cartea ce povesteşte întoarcerea sfântului *Ignaţiu de Loyola*, ori să nu se poată deslipì de istoria *serafimei din Andaluzia* (S. Tereza) ori a *noului Ioan* din mijlocul veacului al XIX. (Ioan B. Vianney), ori a extaticei *Gemma Galgani* din Lucca Apeninilor etc. etc.

Cam în aceste cuvinte se cuprind dorinţele noui ale «Culturei Creştine».

Ar trebuì să-i mulţumim că ne-a atras atenţia asupra faptului, că ne-am urît şi noi Românii de vorbele «sarbede şi goale» din vieţile sfinţilor mai vechi. Ştiam, că nici cărturarii noştri nu cunosc în aşa măsură vieţile sfinţilor vechi, ca să se poată disgustà de ei, şi ştiam şi despre

poporul nostru că el cu atât mai puţin s'a putut urî de sfinţii la cari ţine cu atâta însufleţire, dar ca Ignaţiu Loyola şi Gemma Galgani să fi întunecat strălucirea celor întru sfinţi ridicaţi din trecutul creştinismului, vezi, asta n'o ştiam.

În vieţile sfinţilor vechi găsim cea mai curată manifestare a sufletului omenesc între toate referinţele vieţii, pentrucă fiecare sfânt a trăit între alte împrejurări. Pentru multe, dar pentru foarte multe momente din vieaţa noastră de azi putem găsì exemple în vieţile sfinţilor vechi.

Datorinţa noastră e să studiem vieaţa şi opera lor, să pătrundem în spiritul lor, şi atunci nu ne vom dorì după sfinţi creaţi cu puterea. În vieaţa şi operile sfinţilor mari din trecutul bisericei creştine se oglindesc principiile religioase-morale ale evangheliei, cari ori cât va progresà lumea, nici când nu se vor învechì şi nu vor încetà a fi actuale pentru toate timpurile. Un *Vasile cel mare* a scris despre lucruri, cari sunt foarte necesare şi actuale şi în zilele noastre: despre cămătari, beţie, lux etc. etc. Cunoaştem noi sublimele lui învăţături? Cine ne-ar puteà prezentà nouă o morală mai curată şi mai uşor de imitat, ca acest sfânt părinte? Sf. Tereza şi Gemma Galgani?

Rămâne deci ca să învăţăm poporul, cum a aplicat acel sfânt părinte învăţăturile evangheliei la diferitele momente din vieaţă şi cum le-au practicat şi alţii între împrejurări diferite. Nu este mare diferinţa între ispitele ce le foloseşte diavolul în diferite timpuri, şi astfel cu mici abateri vom ştì şi noi să purcedem asemenea.

Să învăţăm mamele române de astăzi şi cele viitoare a cunoaşte vieaţa unei femei evlavioase, ca *Macrina,* care a dat o educaţie de model lui Vasile cel Mare şi fratelui său *Grigorie de Nissa,* amândoi sfinţi. Să le dăm posibilitatea a cunoaşte vieaţa *Nonei* celei pioase, care a dat bisericei un bărbat ca Grigorie Teologul. Să mai cunoască pe cuvioasa *Monica,* mama fericitului Augustin, a cărei vieaţă e atât de frumos expusă de Emil Bougand etc. *Sf. Ioan Gură-de-aur* a primit cele dintâi învăţături dela mama lui, care a rămas văduvă în etate de 20 de ani, dar din darul Provedinţei a dăruit biserica cu o figură pururea strălucitoare în vieaţa creştinismului.

Aş puteà să amintesc pe toţi sfinţii mari a bisericei, ca să dovedesc că avem de învăţat încă multe din vieaţa lor, şi că ne pot servì şi astăzi ca modele de imitat, încât nu avem nici cea mai mică trebuinţă de «sfinţii» cei noui ai bisericei papiste. Cu câtă plăcere ceteşte poporul nostru vieţile sfinţilor vechi, s'a dovedit prin trecerea miilor de exemplare din vieaţa Sf. Ioan Gură-de-aur tipărită în Biblioteca poporală a «Asociaţiunii».

Dar, în sfârşit, încerce fraţii greco-catolici să introducă vieţile sfinţilor noui din Apus ca să vedem la ce rezultate vor ajunge. Noi credem, că se vor face numai de râs înaintea ţăranului nostru cuminte, vrând să-l aducă la caraghioslîcul de a rostì: «O sfântă Gemma Galgani! O sfinte Hofbauer!» Evenimentele din urmă credem că vor deschide ochii chiar şi a celor ce sunt mai papişti decât papa, că e în interesul bisericei şi a culturii româneşti să ne ferim de biserica catolică şi de toţi «sfinţii» ei.

Gh. Comşa.

CAZURI EXCEPȚIONALE ÎN VIAȚA PASTORALĂ[1]

Sublimitatea chemării preoțești este îndeobște recunoscută; cu toate acestea preoțimea nu se bucură îndeajuns înaintea publicității de stima și considerația ce ar trebuì să i se deà, în virtutea sublimității misiunei sale.

Mai ales noi, preoțimea română, suntem considerați prea adeseori cu prea puțină bunăvoință, deșì soartea noastră nu este tocmai de invidiat, căci multe și mari greutăți și năcazuri ne apasă.

Că nu suntem tratați cu aceeaș atențiune și bunăvoință ca preoțimea altor confesiuni, nu e mirare, căci suntem nevoiți a viețuì aici în patria noastră, între atâtea confesiuni și naționalități diferite, cari în loc ca să se respecteze reciproc, își află plăcerea în aceea, ca să se ponegrească și desconsidere împrumutat, ținându-se fiecare om mai mult decât semenul său de altă confesiune și naționalitate.

Dar durerea noastră nici nu este atât de simțitoare atunci, când ne vedem desconsiderați de streini, cât mai ales atunci, când vedem, că chiar și dintre ai noștri ne privesc unii adeseori cu răceală vădită. Preotul român dela sat, nu arareori, în fața intelectualului dela oraș, nu prea are trecerea cuvenită. Ba adeseori și poporul își permite prea multe observări necuviincioase la adresa bietului preot, care este singurul bărbat mai strâns legat de soartea acestui oropsit popor român.

Adeseori vezi preoți desconsiderați și de rău povestiți de înșiși parohienii lor, pentru motivul simplu, că preotul nou și zelos, cearcă pe deosebite căi, a îndreptà, a cumințì, a aduce la calea cea adevărată — din calea pierzării — pe poporenii săi. Ba parecă a devenit obiceiu acum la popor, că întâlnindu-se doi sau trei creștini din comune diferite, — în una și aceeaș cale mergând — îndată trec cu conservația la preoții lor, făcându-le în felul lor judecata, de laudă cam rar, dar cu atât mai des, de discreditare și de povestire de rău.

Acum când diferite secte, ca nazarenii, sabatarii, socialiștii etc. fac propagandă aprigă și prind rădăcini, se pare că și poporul nostru, în urma mijloacelor de comunicațiune atât de lesnicioase având atingere foarte adeseori cu străinii decăzuți, a început a pune tot mai puțin preț pe lucrurile religioase și pe reprezentanții religiei, pe preoți.

În multe locuri preotul e *bun* atunci, când merge și săvârșește diferitele funcțiuni *pe așteptare* la poporenii săi, dar e foarte *rău* atunci, când își pretinde și el dreptul la mijloacele de traiu, foarte modeste și neîn-

---

[1] Tema aceasta, a fost cetită în conferența preoțească din tractul Geoagiu, ținută în Octomvrie 1911. Asupra punctelor înșirate în partea a II-a, a acestei teme, conferența și-a dat opinia, dar' pentru a auzì și alte păreri, poate mai competente, dau publicității în «Revista Teologică» acest tratat, cu dorința de a-și spune și alții părerile lor

Aut.

semnate faţă cu cvalificaţia şi cu slujbele prestate, căci o ştim cu toţii, fraţilor, cumcă până când toţi slujbaşii, mari şi mici, se bucură deja de vreme îndelungată de îmbunătăţiri în salariile lor, preotul tânjeşte încă şi acum tot pe lângă taxele obicinuite mai nainte cu zeci ori poate cu sute de ani, şi pe acele taxe încă abià le poate încassà atunci, când poporul are bunăvoinţa să le plătească, dar mi se pare că acum stăm cam rău cu bunăvoinţa poporului. Apoi de o urcare cât de cât a taxelor stolare, tu preotule nici măcar să nu mai pomeneşti, căci atunci credincioşii tăi trec cu toţii la uniţi, la pocăiţi şi mai ştie Dumnezeu unde? Din contră ţi-se pretinde ca şi din taxele ce au obicinuit a le încassà, înaintaşii tăi, tu să mai slăbeşti, să laşi mai jos, dacă vrei să ţi-se deà şi ţie gratuit, titlu de părinte *bun*.

Că oare tu, ca tată de familie, ca om ce se respectă, şi trebue să ţini cont de greutăţile vieţii, ce vei face, cu ce te vei ajutorà, aceasta este o întrebare de care pe alţii puţin îi doare capul. Cu toate aceste noauă ni se impune sarcina grea, de a aduce la mântuire şi fericire vremelnică şi vecinică atâtea suflete rătăcite, de a fi păstori vrednici, cari să ne punem şi sufletul pentru turma încredinţată nouă, şi totuşi în cele ale vieţii noastre grele materiale, suntem lăsaţi fără îngrijirea cuvenită.

Afară de acestea, decând statul a întrodus în patria noastră legile aşanumite politice bisericeşti, de atunci se şi simte un vânt cu mult mai rece care suflă spre instituţiunile religioase morale. O ştim şi o vedem mai ales aceia, pe cari legea politică bisericească pusă în vigoare la 1 Octomvrie 1895, ni-a aflat atunci ca bărbaţi în vârstă, ca purtători de oficii.

Mai ales preoţimea prin introducerea acelor legi, a rămas foarte atinsă, căci în urma acestora, o sguduitură puternică s'a simţit îndată în mersul liniştit şi natural al afacerilor bisericeşti. Poporul rămase uluit la vederea noilor obiceiuri, preoţimea de altă parte, ajunse aruncată la locul al doilea din locul prim ce-l ocupase mai nainte la săvârşirea unor funcţiuni religioase cum este cununia. Pecetea lumească imprimată asupra slujbelor bisericeşti, începù a luà tot mai mult înfăţişarea oficioasă civilă, şi ajunse culmea până în a se recunoaşte în legea ţării: *neconfesionalismul*. Preoţii văzând acum, că nu mai sunt singurii dispunători în afaceri de căsătorii, etc., începură a mai slăbì şi ei legăturile canonice, spre mai marea slăbire a disciplinei bisericeşti.

Aşa reduseră, bunăoară la căsătorie, vestirile dela trei la una, desfiinţară dispensaţiile protopopeşti numite ţiduli protopopeşti, nu se mai puse preţ aşa de mare pe buna învoire între nupturienţi, pentrucă cununia bisericească, rămase facultativă faţă de cea civilă obligătoare. Sunt unii preoţi cari nu mai poftesc ca să se prezinte tinerii înaintea lor pentru luarea protocolului bunei învoiri cu ei, ci simplaminte le dau extrasele, şi le fac câte o vestire la biserică, dacă vor vrea a se mai prezentà şi la biserică.

Nu e corect a întrelăsă luarea protocolului bunei învoiri cu nupturienţii, ci trebuesc îndemnaţi şi constrânşi la aceasta. Purtarea protocolului bunei învoiri este şi impus preoţimei prin ordinul Consistorial Nr. 12, 644/904 Bis. iar negligarea aceasta îşi va aveà urmările ei stricăcioase pentru preoţime în viitorul apropiat. Începând cu 1 Octomvrie 1911 n. a. c. matriculanţii civili, nu mai au lipsă de extrasele dela noi pentru fete de 16 ani cari se mărită, şi nu preste mult nu vor mai cere nici extrasele feciorilor. Atunci tinerii nu se mai prezintă la preot după extrasele necesare pentru oficiul civil, astfel preotul — dacă nu ţine ordine cu protocolul bunei învoiri — nu va aveà de unde ştì, că cine se căsătoreşte, nu va aveà pe ce bază să facă vestirea şi în urmare nici cununia nu o va puteà face în mod canonic.

Unde deci nu s'ar purtà protocolul bunei învoiri, acolo să se introducă îndată, pentru a nu se slăbì şi mai mult în viitor disciplina bisericească. Dupăce s'a săvârşit şi cununia bisericească, ar fi foarte potrivit, ca să se libereze şi din partea preotului cununător, o adeverinţă — scutită de taxă — despre încheierea cununiei bisericeşti a respectivilor. Adeverinţa aceasta ar fi bună ca dovadă, atunci, când în cutare parohie se aşează streini, veniţi cine ştie de unde, despre cari nu suntem siguri că trăesc în căsătorie legală ori ilegală. În general ar servì ca document despre încheierea căsătoriei bisericeşti.

(Va urmà). Pr. ***N. Todea.***

MIŞCAREA LITERARĂ.

La ziua sf. Andrei şi **Temeliile traiului nostru**. Nrii 3, 4—5 din «Biblioteca Şaguna» redactată de Dr. Ioan Lupaş, protopop în Sălişte.

Nr. 3 e o predică rostită în biserica cea mare din Sălişte, în ziua de sf. Andrei 30 Noemvrie 1910, cu prilejul conferenţei preoţeşti.

E o prea frumoasă asemănare a «marelui nostru Metropolit» cu «cel întâi chemat» la apostolie, pescarul Andrei. «O îndoită sărbătoare este pentru noi Românii dreptcredincioşi ziua de astăzi, care în rândul întâi face să se deschidă porţile de amintire creştinească ale vremurilor apostoleşti, înfăţişându-ne pilde din vieaţa şi credinţa celui *întâi chemat* apostol al lui Christos, apoi chiamă în amintirea noastră plină de evlavie şi de recunoştinţă figura celui mai mare Mitropolit, pe care l-a trimis milostivul Dumnezeu, tocmai la plinirea vremii, ca să ne scape din vâltoarea pieirii, biserica, legea şi neamul».

Caracteristica principală a acestor figuri măreţe şi luminoase sunt: «aceeaş tărie apostolească, aceeaş flacără a credinţii şi aceeaş neînfrântă statornicie a nădejdii şi dragostei creştineşti».

Se înşiră apoi meritele şi însemnătatea acestor bărbaţi luminaţi şi la urmă se arată cum şi prin ce s'ar puteà sărbătorì mai demn şi potrivit această sfântă şi mare zi.

Nr. 4—5. **Temeliile traiului nostru.**

În această broşură ni-se spune, că pe lângă Treimea sfântă a Dumnezeirii, noi Românii mai avem o treime la care încă trebue să ţinem cu sfinţenie ş. a. limba, legea şi moşia. În cuvinte pline de dragoste şi însufleţire se arată pentru ce sunt aşa de scumpe şi sfinte pentru noi aceste odoare.

«Limba românească este vieaţa neamului nostru».

«Legea românească a fost totdeauna şi va rămâneà pentru toate vremurile tăria noastră».

«Iar moşia strămoşească este izvorul drepturilor noastre şi temelia de căpetenie a traiului nostru în această lume pământească».

Iată pentru ce trebue să ţinem cu sfinţenie la aceste lucruri, să le îngrijim, să ostenim, să jertfim pentru ele. La sfârşit, ca concluzie scoate trei învăţături:

Legea s'o cinstim,
Limba s'o iubim,
Moşia s'o sporim!»

Recomandăm tuturor cetitorilor noştri, cu toată stăruinţa, aceste rânduri pline de căldură şi însufleţire. Şi dorim, ca să încolţească acest sentiment de mare preţ în cât mai multe suflete, căci avem mare lipsă de el.

Şi cărticelele acestea mai mici, ca şi celelalte mai mari ale d-lui Lupaş sunt cel mai pios şi demn prinos ce se poate aduce în memoria «fericitului întru Domnul Andrei».

O idee fericită sunt şi locurile alese din sf. Scriptură, ce se dau la sfârşitul fiecărui număr.

*

Vieaţa şi faptele mecenatului Nicola Jiga, discurs comemorativ de Gh. Tulbure. Preţul 50 bani. «Ni-se zugrăveşte icoana fericitului binefăcător al neamului nostru din Bihor, Nicola Jiga, fost comerciant, epitrop, senator şi director şcolar, din a căror dărnicie generoasă s'au făcut multe lucruri bune, pe vremuri. Între altele Jiga a întemeiat o fundaţiune (care-i poartă numele) din venitele căreia se susţine un internat gr.-or. de băeţi. Fundaţiunea aceasta există de peste 50 de ani. Răsfoind mai cu atenţiune biografia lui Jiga găsim într'însa un capitol, care formează o pagină interesantă din luptele Românilor Ungureni pentru emanciparea bisericii noastre de sub ierarhia sârbească şi pentru dobândirea drepturilor autonomice ale bis. gr.-or. româneşti». (*Tel. Rom.*)

*

Triumful creştinismului de Ioan Roşiu. Preţul 1 cor. Cuprinde câteva reflexiuni actuale la aniversarea 1600-a dela emanciparea religiunii creştine (313—1913).

Se arată superioritatea şi triumful religiunii creştine asupra tuturor sistemelor religioase ivite înainte şi după Christos.

*

Despre lungoare de Dr. B. Başiotă medic. Preţul 20 fil. O folositoare broşură pe un teren, unde avem mare lipsă de astfel de indrumări

binevoitoare. E scrisă chiar când boala primejdioasă secerà fără milă în ţinutul Clujului, cu scopul «ca mai ales ţăranul nostru dela sate să afle câteva indrumări, de cari să aibă folos».

În cuvinte bine înţelese se dă definiţia boalei, se arată cauzele ei, simptoamele şi decursul ei, iar la urmă se indică mijloacele de apărare.

Atragem atenţiunea preoţilor noştri asupra ăstorfel de cărticele foarte potrivite de a fi răspândite în popor.

Sunt binevenite mai ales la noi, astfel de sfaturi înţelepte. Ţăranii noştri sunt foarte neajutoraţi şi stângaci în faţa primejdiilor mari, că de multeori te cuprinde mila.

Seminţele bune aruncate în acest ogor părăsit vor aduce cu timpul roade bogate şi folositoare.

*

Locuit-au Românii în Ardeal pe timpul venirei Ungurilor? de Zenovie Pâclişan. Reproducere din «Cultura Creştină». In acest articol d-l Z. Pâclişan continuă polemica cu istoricul maghiar Karácsonyi, care cu încăpăţinare susţine că noi am fi venit în Ardeal după sosirea Maghiarilor în aceste ţinuturi.

Dl Pâclişan aduce argumente pentru justificarea continuităţii.

*

Din «Biblioteca pentru toţi» am mai primit Nrii 745—746. «**Cum poţi deveni hipnotizator?**

*

La sate, comedie într'un act. Prelucrată după Octave Feuillet de Horia Petra-Petrescu. Preţul 50 bani. O comedie plină de sentiment, potrivită pentru diletanţii de prin oraşele noastre.

CRONICĂ BISERICEASCĂ-CULTURALĂ.

Biserica contra neamului? Sub acest titlu scrie revista — «*Convorbiri literare*» din Bucureşti, în Nr. 4 următoarele:

Infiinţând episcopii maghiare greco-catolice, Ungurii pun în aplicare planul lor mai vechiu de a surpà autonomia bisericii noastre de peste munţi; de a lovì limba românească şi în faţa altarului, după ce au lovit-o în şcoli. E incalculabilă paguba culturală a unui popor, ai cărui prunci sunt siliţi să se apropie de cele dintâi elemente ale culturii într'o limbă necunoscută. Tot pe atâta de grozavă e însăşi situaţia norodului ce nu mai poate auzì învăţăturile bisericii în limba sa proprie.

Această cumplită încercare vine acum de pe urma despărţirei bisericii româneşti la începutul secolului 18-lea. Unirea lui Atanasie dă azi roade în adevăr amare. Atanasie, după judecata istoricului Iorga, erà «un Român fără simţ de neamul său. Intre deosebitele forme de unire cu Bise-

rica Romei, pe care le-au întrebuinţat neamurile ajunse în stăpânirea Austriei, nici una n'a fost aşa de ruşinoasă şi brutală... Declaraţia lui din Aprilie 1701 e de sigur cel mai înjositor act public săvârşit până atunci de vre-un vlădică românesc... Sărbătorirea de atunci a lui Atanasie s'a făcut pe ruina unei vechi organizaţii bisericeşti, pe rămăşiţele sfăşiate ale trupului bisericii româneşti *unice, întinse fără întrerupere până la hotarele neamului*».

Fapta de acum 200 de ani se răsbună azi cumplit asupra limbei şi sufletului poporului românesc. Ce vor deveni Românii care vor auzi ungureşte şi în biserică! E momentul suprem ca oamenii de o reală cultură să se pronunţe: dacă biserica poate fi contra aspiraţiunilor unui neam. Cultul care ucide sufletul, ucizând limba, e o impilare; o astfel de operă e mai întâi de toate o faptă necreştină, iar cei ce se gândesc la unitatea culturală nu vor puteà pune niciodată mai pe sus de cultura şi fiinţa neamului ceeace atinge tocmai cultura şi fiinţa etnică a naţionalităţii lor.

*

Consistorul superior bisericesc din Bucureşti s'a întrunit în sesiune extra-ordinară, de primăvară, Marţi, la 1 Mai v. sub prezidiul I. P. S. S. mitropolitul primat Conon, care a ţinut cu acea ocaziune o remarcabilă cuvântare de deschidere.

I. P. S. Sa a spus că în actuala sesiune, o parte din membrii consistorului şi-au împlinit mandatul ce-l deţin şi a mulţumit acelor membrii pentru activitatea ce au depus luând parte la toate lucrările consistorului.

Vorbind despre programul de lucrări viitoare, I. P. S. Sa a cerut reorganizarea legilor clericale, care să fie puse în acord cu legile civile. Deasemeni reorganizarea corpului cântăreţilor bisericeşti, îmbunătăţirea soartei preoţilor dela sate, înfiinţarea cursului de religie în toate şcolile publice, reînfiinţarea seminariilor suprimate de pe lângă episcopii, reînfiinţarea vechei facultăţi de teologie dela Iaşi, înfiinţarea de predicatori, cum şi îmbunătăţirea stărei materiale a personalului administraţiei bisericeşti.

Dl C. C. Arion, ministru de interne şi interim la culte, răspunzând I. P. S. Sale mitropolitul, a spus:

Consistorul superior este adunarea ce reprezintă interesul bisericei şi în mânile lui stă viitorul bisericei noastre. Consistorul a modificat şi a şters acele dispoziţiuni cari au adus zavistie în biserică. El a curmat răul dela rădăcină şi a rămas organul prin care poporul credincios poate să vorbească de nevoile sale. Deci cu o deplină convingere să spuneţi tot ce aveţi de spus şi să fiţi siguri că atunci, când cererea va fi dreaptă, va găsì răsunet şi sprijin la guvern, oricare va fi el. Alegerile de mitropolit, episcop şi arhierei, n'au avut nici favoriţi, nici susţinuţi. Biserica este operă aşa de înaltă, încât ea trebuie să ne ridice sufletul şi cugetul. Ea trebuie să fie pe de-asupra sferelor politice. A căutat şi a gonit cearta din sînul ei. Sunt fericit că în cele din urmă pacea a fost întronată. Ea există, să căutăm să o păstrăm. In ceeace priveşte programul îl voiu sprijinì şi de sigur că aşa va face orice ministru. Preoţii dela sate au tot dreptul

să se plângă, au multă dreptate. S'a căutat să li-se ia pământurile, dar li-se va da o echitabilă despăgubire. Invăţământul religios să se facă cât e posibil prin preoţi. Nu sunt în contra înfiinţărei vechii facultăţi de teologie din Iaşi, dar mă tem că nu vom puteà găsì profesorii. Şi aceasta să rămână ca un desiderat, pentru când vom aveà destui teologi. Imbunătăţirea stărei materiale a preoţilor e o mare problemă. Mijloacele noastre sunt foarte restrânse, am cerut mult şi ni-s'a dat puţin. Ce e drept ar trebuì o sumă enormă, *peste 100 milioane.* Cred că la bugetul viitor voiu puteà aveà mai mult pentru satisfacerea nevoilor urgente. Vă urez din tot sufletul, — a încheiat dsa, — spor la muncă.

S'au ales apoi membrii în diferitele comisii ale consistorului. S'a ales o comisiune pentru a se ocupà cu chestiunea, ca divorţurile căsătoriilor civile să fie puse de acord şi cu legile bisericeşti, nu numai cu legile civile. Preotul Procopiescu vorbeşte despre necesitatea predicatorilor, cari să nu fie destinaţi poporului, ci preoţilor prea puţin pregătiţi cu predica. E datoria noastră, spune S. Sa, să chemăm la însufleţire pe preoţi şi pe credincioşi. *Predicatorii să fie aduşi la episcopii, şi acolo să facă cursuri de predică cu preoţimea.*

Tipicul cultului religios.

Cazuri liturgice, date şi indigitări tipiconale pe luna lui Maiu şi Iunie.

Duminecă în 27 Maiu, dumineca a 2-a după Rusalii glas 1, voscr. 2, Sftul muc. Terapont. Evanghelia dela liturgie dela Matei: „In vremea aceea umblând Isus pe lângă marea Galileii". La utrenie, «Dumnezeu este Domnul, troparele dela încheierea vecerniei de Sâmbătă seara. Ectenie — seria primă de sedelne — ectenie — seria a II-a a sedelnelor din octoih şi troparele învierii «soborul îngeresc s'a mirat» — ectenie — ipacoiul şi antifoanele glasului cu prohimenul lor — evanghelia utreniei a II-a, — Invierea lui Christos cu psalm 50, catavasiile «Bunei Vestiri» «Deschide-voiu gura mea.» La peasna a 3-a sedelnele Mineiului, la peasna a 6-a condacul şi icosul învierii, iar la peasna a 9-a imnul Născătoarei de Dumnezeu. După peasna a 9-a şi după ectenie urmează sfetilna «Sfânt este Domnul», sfetilna octoihului a II-a, «mărire» a Mineiului «şi acum» bogorodicina sfetilnei învierii şi hvalitele din octoic cu «mărire» stihira evangheliei, şi «şi acum — Prea binecuvântată eşti» pe melodia troparului glasului 1.

Sâmbătă în 2 Iunie la vecernie: Preotul, intrând în altar şi luând epitrahilul dă binecuvântarea, zicând cu glas ridicat: «Binecuvântat este Dumnezeul nostru...», iar strana răspunzând cu «Amin» zice de 3-ori «veniţi să ne închinăm» şi ceteşte până la sfârşit psalmul de seara «*Binecuvintează suflete al meu pre Domnul*». În acest restimp preotul iese pe uşa dinspre miazănoapte din altar şi postându-se în faţa uşei împărăteşti, îşi ceteşte rugăciunile de seara din liturgier. Terminându-le aceste molitve întră iar în altar pe uşa dinspre miazăzi. Cetind strana psalmul de seara, preotul zice ectenia cea mare de începere «*Cu pace Domnului să ne rugăm*». După vosglasul acestei ectenii strana ceteşte caftisma prescrisă din psaltire şi cântă pe melodia glasului de rând (în această zi glas 2) «Doamne strigat-am» cu 10 stihiri, 7 ale Octoihului şi 3 ale Mineiului. «Mărire» din Mineiu «şi acum» bogorodicina glasului de rând. (Dacă la Mineiu nu se află «Mărire» separat de «şi acum», se va cântà «Mărire — şi acum» bogorodicina glasului de rând.) În decursul cântării «Doamne strigat-am se tămâiază întreaga biserică, iar când se cântă dogmatica glasului cu «şi acum» preotul îmbracă şi

felonul şi cădind sfânta masă în chipul crucii iese pe uşa dinspre miazănoapte, cădeşte din faţa uşii împărăteşti sfintele icoane, stranele şi poporul şi zicând «Înţelepciune dreaptă» întră pe uşa din mijloc în altar. Strana după acestea ceteşte Imnul de seara «Lumină lină». Preotul după aceasta din uşa împărătească zice: «Să luăm aminte pace tuturor, iar strana răspunzând cu «şi duhului tău» cântă prohimenul de Sâmbătă seara «Domnul s'a împărăţit» cu stihurile lui pe melodia troparului glasului 6. Urmează după acestea ectenia «Să zicem toţi» după a cărei vosglas se ceteşte imnul «Învredniceşte-ne Doamne».

(Dacă Dumineca ar cădeà o sărbătoare mineală mai însemnată, atunci la «Doamne strigat-am» se cântă 6 stihiri din Octoic şi 4 din Mineiu, iar între prohimen şi între ectenia «să zicem toţi» s'ar cetì şi paremiile Mineiului). După imnul «Învredniceşte-ne Doamne» preotul zice ectenia celor 6 cereri şi după al 2-lea vosglas al acestei ectenii urmează pe melodia antifonului (dacă n'are glasul antifon cu melodie specială, pe melodia troparului) glasului de rând stihoavna învierii din Octoic cu «Mărire» din Mineiu «şi acum» dogmatica stihoavnei acelui glas, pe care s'a cântat «Mărire». (De nu are Mineiul «Mărire» separat de «şi acum», se cântă «Mărire — şi acum» dogmatica stihoavnei glasului de rând. După «Mărire şi acum» dela stihoavnă, strana ceteşte «Acum slobozeşte, — Sfinte Dumnezeule, — Preasfântă Treime, — Tatăl nostru». După vosglasul «Că a ta este împărăţia» strana cântă troparele în ordinea următoare: 1. troparul învierii a glasului de rând, 2. «Mărire» troparul Mineiului, 3. «şi acum» bogorodicina troparului acelui glas din Octoic, pe care s'a cântat troparul Mineiului. După tropare preotul din uşa cea mare, stând cu faţa către popor, zice: «Înţelepciune», strana «Binecuvintează părinte». Preotul: «Celce este binecuvântat Christos Dumnezeul nostru totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor», strana «Amin» şi «Întăreşte Doamne pe preaînălţatul împăratul şi regele nostru N. N. în sfânta dreapta credinţă a dreptcredincioşilor creştin: în veacul veacului». Preotul, închinându-se spre icoana Născătoarei de Dumnezeu, zice, «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu mântueşte-ne pre noi», strana «Ceeace eşti mai cinstită decât Heruvimii etc». Preotul, făcând închinăciune spre icoana mântuitoruluii zice: «Mărire Ţie Christoase Dumnezeul nostru, nădejdea noastră mărire Ţie», strana «Mărire — şi acum», «Doamne miluieşte-ne» de 3-ori, «Întru numele Domnului binecuvântă părinte» şi preotul face otpustul dupăcum este arătat în liturgier. După otpust strana cântă «Stăpână primeşte rugăciunile robilor Tăi».

Duminecă în 3 Iunie S. Mucenic Luchian glas 2. vos. 3. Evanghelia la liturghie dela Mateiu: Zis-a Domnul: luminătorul trupului este ochiul. La utrenie: Preotul întrând în altar şi luând epitrahilul, dă binecuvântarea zicând: «Binecuvântat este Dumnezeul nostru» Strana răspunde cu «Amin» şi zicând «veniţi să ne închinăm» de trei ori, ceteşte cei doi psalmi de dimineaţa din octoic sau ciaslov. După aceea zice «Mărire — şi acum» — «Sfinte Dumnezeule» — «Prea sfântă Treime» — «Tatăl nostru» şi troparele prescrise după cei doi psalmi dintâi din Octoih sau ciaslov. Preotul zice ectenia «Miluieşte-ne pre noi Dumnezeule după mare mila Ta» şi celelalte, iar după vosglas zice strana «Intru numele Domnului binecuvintează părinte». Preotul binecuvintează zicând: «Mărire Sfintei şi cei de o fiinţă, de vieaţă făcătoarei şi nedespărţitei Treimi totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor». Strana «Amin» — «Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu» de trei ori şi «Doamne buzele mele vei deschide» de 2 ori şi ceteşte ceialalţi psalmi de dimineaţa. In timpul cetirii acestor psalmi preotul eşind ca la vecernie şi postându-se în faţa uşei din mijloc îşi ceteşte molitvele de dimineaţa din liturgier. Urmează apoi ectenia cea mare de începere «Cu pace Domnului să ne rugăm» iar după vosglasul ei strana cântă pe melodia troparului glasului de rând (azi glas 2) «Dumnezeu este Domnul» de 4 ori şi troparele în ordinea în care s'au cântat seara la vecernie. După I-a stihologie a caftismei din psaltire urmează ectenie mică dela preot, iar după vosglas pe melodia troparului glasului de rând strana cântă seria primă de sedelne din octoic. Urmează a II-a stihologie şi ectenie mică şi seria a 2-a de sedelne. Nemijlocit după seria a 2-a de sedelne strana cântă troparele învierii «*Soborul îngeresc*»

cu stihul «bine eşti cuvântat Doamne, învaţă-ne pre noi îndreptările Tale» înaintea fieştecărui tropar. In decursul acestor tropare biserica întreagă se tămâiază şi se trag clopotele. După troparele învierii preotul zice ectenie mică, iar strana ceteşte ipacoiul şi cântă antifoanele glasului de rând. (Fiind şi sărbătoare mineală Dumineca, după seria a doua de sedelne, se cântă polileul cu pripelele, apoi troparele învierii iar după ectenie mică dela preot se cântă sedealna polileului şi numai după aceea se ceteşte ipacoiul şi se cântă antifoanele glasului). Cântate antifoanele, preotul din uşa cea mare zice: «Să luăm aminte, pace tuturor» strana «şi duhului tău» preotul «Inţelepciune» iar strana cântă prohimenul antifonului cu stihirile lui. După prohimen zice preotul: «Domnului să ne rugăm», strana «Doamne miluieşte-ne», preotul «Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi întru sfinţi te odihneşti» strana «Toată suflarea» de 3 ori. Indică apoi preotul îmbrăcându-se şi în felon evangelia utreniei zicând: «Şi pentruca să ne învrednicim a asculta sfânta evangelie pe Domnul Dumnezeu să-l rugăm», strana: «Doamne miluieşte-ne» de 3 ori. Preotul: «Cu înţelepciune dreaptă să ascultăm sfânta evangelie pace tuturor». Strana: «Şi duhului tău». Preotul: «Din sfânta evangelie a lui N. cetire». Strana «Mărire ţie Doamne, mărire ţie». Preotul dupăce zice «să luăm aminte» ceteşte din uşa cea mare evangelia utreniei care este la rând. După evangelie strana ceteşte «Invierea lui Christos văzând» şi psalm 50 şi cântă pe melodia glasului 2 «mărire. — Pentru rugăciunile apostolilor Tăi», «şi acum — Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu» şi pe melodia glasului 6 stihul «Miluieşte-ne Dumnezeule după mare mila Ta etc». cu stihirea «Inviind Isus din mormânt». Zice apoi preotul ectenia «Mântueşte Doamne poporul Tău» cu vosglasul «Cu mila şi cu Indurările». (fiind şi o sărbătoare mineală Dumineca, după psalm 50 se cântă cu stihul «miluieşte-ne Dumnezeule» nu «Inviind Isus» ci stihira sărbătorii de mineiu). Urmează catavasiile (a Bunei vestiri şi numai când întră vre-o sărbătoare se cântă ale sărbătorii) cu ectenie mică şi sedelnele mineiului la peasna a 3-a şi ectenie mică şi condacul şi icosul glasului de rând la peasna a 6-a. Peasna a 8-a se cântă cu stihul «să lăudăm, bine să cuvântăm», iar după această peasnă preotul zice: «Pre Născătoarea de Dumnezeu şi maica luminei întru cântări cinstindu-o să o mărim» şi strana cântă «Măreşte suflete al meu — Ceea ce eşti mai cinstită» şi celelalte apoi însaşi peasna a 9-a a catavasiilor cu stihul «Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântueşte-ne pre noi». Ectenie mică, sfetilna învierii «mărire» sfetilna mineiului «şi acum» bogorodicina sfetilnei învierii din octoih. Urmează «Toată suflarea» pe melodia glasului de rând cu stihirile hvalitelor pe 8 toate din octoih. (De este o sărbătoare mineală 4 din octoic şi 4 din mineiu). «Mărire» stihira evangeliei, a rândului «şi acum — Prea binecuvântată eşti». Aceasta împreună cu doxologia cea mare pe melodia antifonului glasului de rând. După doxologie de e la rând glas 1, 2, 3, 4 troparul «Astăzi mântuirea» de e la rând glas 5, 6, 7 sau 8 troparul «Inviata-i din mormânt». In decursul cântării hvalitelor preotul pregăteşte după rânduiala din liturgier proscomidia, la doxologie cădeşte biserica şi pe credincioşi, iar după vre-unul din cele 2 tropare de mai sus, începe sfânta liturgie.

Dumineca în 10 Iunie dum. a 4-a după Rosalii S. Mucenic Timotei glas 3 voscr. 4. Evanghelia la liturgie dela Matei: *In vremea aceea, întrând Isus în Capernaum.*

Dumineca în 17 Iunie, dum a 5-a după Rosalii S. Muc. Manuil glas 4 voscr. 5. Evanghelia la liturgie dela Matei: *«În vremea aceea trecând Isus de cea parte în laturea Gergesenilor».*

Dumineca în 24 Iunie, dum. a 6-a după Rosalii, Naşterea Sfântului Ioan Botezător, glas 5 voscr. 6. Evanghelia la liturgie dela Matei: „În vremea aceea, întrând Isus în Corabie“ şi a sfântului. Normele tipiconale din această Dumineca sunt indicate mai de-aproape la vecernia din 2 şi la utrenie din 3 Iunie, la observarea «când cade pe Dumineca şi o sărbătoare mineală».

Joi în 28 şi Vineri 29 Iunie la vecernie şi la utrenie toată slujba se face din mineiu, întru toate după normele pe cari le dă această carte conducătoare.

Cantor.